บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีตามสัญญาประนีประนอมจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อมีข้อพิ พาทหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้น กฎหมายถือเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สำคั ญในการที่จะทำให้ข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งนั้นยุติลงได้โดยสร้างความเป็นสมานฉันท์ปรองดอง ซึ่งจะนำความสงบสุขและความเป็นธรรมกลับคืน มาสู่สังคม โดยเร็ว สำหรับกระบวนการในการระงับข้อพิพาทนั้นจะเห็นได้ว่ามีหลายวิธีการมีทั้งโดยวิธีการที่ดำเนินคดีทางศาล (Litigation) วิธีการโดยการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หรือ วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ไม่ว่าจะ เป็น กรณีที่คู่พิพาทนั้นเข้าเจรจายุติในข้อพิพาทต่อกันเองหรือการ มอบให้บุคคลอื่น ที่เรียกว่าบุคคลที่สาม ซึ่งไม่มีส่วนได้เสีย เข้ามาช่วยเหลือ เสนอแนวทาง และหาทางออก ในการเจรจาและไกล่เกลี่ย เพื่อยุติข้อพิพาทนั้น ในบางครั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยนั้นอาจจะเป็นองค์ ของรัฐหรือองค์กรภาคเอกชนก็ได้ เช่น การไกล่เกลี่ยโดยศาล การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ หรืออาจระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยองค์กรอื่น ก็ได้ เช่น องค์กรของรัฐที่มีภารกิจด้านการอำนวยการยุติธรรมและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ของสำนักงานอั ยการสูงสุด โดย สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) หรืออาจจะเป็นองค์กรจากฝ่ายปกครองโดยกรมการปกครองก็ได้ ซึ่งองค์กรทางฝ่ายปกครองได้มีการให้อำนาจในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งระดับอำเภอและระดับหมู่บ้านหรือชุมชนด้วยก็เนื่องด้วยการไกล่เกลี่ ยนั้นมีจุดประสงค์ที่สำคัญ เพื่อให้ประ ชาชนทั่วไปได้เข้าถึงถึงความยุติ ธรรมอย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายโดยเฉพาะคนยากจนได้มีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมเพราะการดำเนินคดีชั้นศาลนั้นยอมรับว่าทุกคนสามารถหาความยุติธรรมได้ จริง ๆ แต่การนำคดีความไปฟ้องร้องต่อศาลนั้นมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คนที่ยากจน หรือมีรายได้น้อยในสังคม ไม่มีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริงเพราะลำพังบุคคลเหล่านั้นจะหาเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพก็ลำบากมากพอ ควรอยู่แล้ว ดังนั้นโอกาสที่บุคคลผู้มีรายได้น้อยนั้นจะ มีความ สามารถนำข้อพิพาทกันนั้นไปฟ้ องยังศาลเพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรมจึงมีโอกาสที่ น้อยมาก การจะนำกระบวนการยุติธรรม ทางเลือก มาใช้เพื่อจะให้ประชาชน ใช้เป็นวิธีการทางเลือกหนึ่งให้ ได้มีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรม ในรูปแบบที่ไม่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อศาล แต่ก็ได้รับความเป็นธรรมเช่นเดียวกัน จึงน่าจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดของ การระงับข้อพิพาทเพราะทำให้เกิดโอกาสอย่างทั่วถึง ซึ่งกระบวนการที่จะยุติข้อพิ พาทและให้มาซึ่ง

SPU CHONBURI

ความยุติธรรมนั้นแต่ทั้งนี้กระบวนการและวิธีการต่าง ๆ นั้นจะต้องชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่พิพาทเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ประชาชนทั่วไปนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป

โดยในการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทในแต่ละประเทศนั้นล้วนมีจุดประสงค์และวิธีการที่คล้ายกันคือเพื่อระงับข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปให้ยุติลงได้โดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาล แต่ทั้งนี้ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ให้อำนาจในการทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยแก่องค์กรผู้ที่จะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดความเป็นมาตรฐานในแนวทางเดียวกัน ซึ่งแต่ละองค์กร ที่จะทำการไกล่เกลี่ยข้พิพาท ของประเทศไทย นั้นมีทั้งองค์กรทางภาคเอกชนและทางภาครัฐในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทแต่โดยส่วนมากแล้วองค์กรไกล่เกลี่ยของภาครัฐโดยหน่วยงานทางฝ่ายปกครองจะมีบทบาทที่สำคัญกว่าภาคเอกชนเพราะกระทำในฐานะเป็นเจ้าพนักงานเพื่อช่วยรักษาความยุติธรรมและให้เกิดความสงบในสังคม และการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทมีทั้งก่อนยื่นฟ้องคดีต่อศาลและภายหลังการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนเสนอคดีต่อศาล

เมื่อการระงับข้อพิพาททางแพ่งนั้นสามารถเจรจาตกลงกันได้และคู่กรณีที่พิพาทสามารถระงับข้อพิพาทลงได้โดยการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทได้ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการฟ้องร้องดำเนิน คดีต่อศาลแต่ผู้ทำการประนอมข้อพิพาทนั้นก็จะจัดทำสัญญาประนีประนอมให้แก่คู่กรณีนั้นเกิดสิทธิเรียกร้องต่อกันตามมูลหนี้ในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นหนี้ตามมูลหนี้เดิมที่พิพาทจะระงับไปไม่สามารถนำมูลหนี้ตามเดิมก่อนทำสัญญาประนีประนอมยอมความมาเรียกร้องต่อกันต่อไปอี กแล้วดังนั้นในการประนีประนอมยอมความกันทั้งคู่กรณีที่พิพาทและผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยนั้นต้องพึงระวังหากได้เน้นเฉพาะจะทำให้เรื่องที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยนั้นสามารถระงับกันได้เท่านั้นก็คงไม่ใช่วิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์ใดเลยแก่ที่ผู้พิพาทกันเพราะหากแต่เป็นวิธีการเพิ่มภาระให้หมดโอกาสแก่ผู้มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในการใช้สิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้ตามสัญญาเดิมเพราะบางกรณีสิทธิเรียกร้องตามสัญญาหรือตามมูลหนี้เดิมอันเกิดจากการมีสิทธิเรียกร้องค่าเสีย หายโดยทางนิติเหตุที่ไม่ใช่เรียก ร้องตามมูลหนี้ตามสัญญานั้นอาจมี สิทธิเรียกค่าเสียหายจากบุคคลอื่นที่จะต้องร่วมรับผิดตามมูลหนี้นั้นได้ด้วยแต่หากผู้ไกล่เกลี่ยไม่ได้คุ้มครองสิทธินี้ให้แก่ผู้มีสิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมไปอาจจะทำให้บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการที่เขาหมดโอกาสในการเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลอื่นที่จะต้อง ร่วมรับผิดชอบในมูลหนี้

SPU CHONBURI

ที่ลูกจ้างที่กระทำไปในทางการที่จ้างนั้นได้ เช่น กรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 425 “นายจ้างต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูก จ้างได้กระทำลงไปในทางการที่จ้าง ” โดยที่ความรับผิดทางละเมิดนั้นเป็นการมีสิทธิเรียกร้องความเสียหายมาจากมูลเหตุคือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วมีกฎหมายรับรองหรือรับรองว่าก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเรียกว่า “นิติเหตุ” (กนก อินทรัมพรรย์ , 2551, หน้า 313) ทำให้ผู้ได้รับความเสียหายจากกรณีที่ลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างของนายจ้ างกฎหมายกำหนดให้นายจ้างนั้นต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้างด้วยแต่หากเป็นกรณีเกิดสิทธิเรียกร้องเช่นนี้แล้วคู่กรณีที่พิพาทไปทำความตกลงชดใช้ค่าเสียหายกันโดยไม่ได้เรียกผู้เป็นนายจ้างมาร่วมรับผิดชอบในความเสียหายร่วมกันกับลูกจ้างนั้นจะเกิดผลที่เลวร้ายจากการไปทำการไกล่ เกลี่ยประนีประนอมยอมความเพราะการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเช่นนี้จะทำให้นายจ้างหลุดพ้นความรับผิดร่วมกับลูกจ้างไปในทันทีหลังจากตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วเมื่อเกิดเหตุที่กรณีลูกจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวนั้นจะทำให้ความเสียหายเกิดแ ก่ผู้ถูกทำละเมิดนั้นเพราะสิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมได้ยุติลงแล้วคือนายจ้างไม่ต้องร่วมผิดกับลูกจ้างแล้วเมื่อมาเกิดสิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้ใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความแต่โดยสถานะภาพทางด้านการเงินระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างแล้วรับรองเลยว่านายจ้างต้องมีสถานะภ าพทางการเงินที่ดีกว่าลูกจ้างแน่นอนหากยังไม่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันผู้ถูกทำละเมิดนั้นเขายังมีสิทธิเรียกร้องให้นายจ้างนั้นร่วมรับผิดร่วมกับลูกจ้างได้อยู่แต่ผู้ไกล่เกลี่ยได้ทำไปโดยไม่พึงระมัดระวังในประเด็นนี้นับว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกทำละเมิดเป็นอย่างยิ่งและทำให้โอกาสของบุคคลนั้นหมดไปเพราะการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ดังนั้นผู้จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องควรระมัดระวังกรณีดังกล่าวนี้ด้วยโดยเฉพาะกรณีดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมากในการเจรจาไกล่เกลี่ยชั้นพนักงานสอบสวนและคณะกรรมการไกล่เ กลี่ยประจำหมู่บ้านเพราะไม่ ได้คำนึง ถึงผลของสัญญาล่วงหน้าหากเกิดกรณีอย่างนี้จะแก้ไขอย่างไร แต่ต้องการเพียงการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยเท่านั้นจึงอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกระทำละเมิดได้ เพราะกรณีพิพาททางแพ่งนั้นบางกรณีเกิดความพิพาททางแพ่งอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดทา งอาญาอันเป็นความผิดอันยอมความได้หากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสามารถตกลงกันได้แล้วมีการจัดทำบันทึกสัญญาประนีประนอมยอมความกันผลของสัญญานั้นยังทำให้สิทธินำคดีอาญานั้นมาฟ้องต่อศาลระงับไปด้วยเมื่อคู่กรณีได้ทำสัญญากันผลทางอาญาคือคดีอาญานั้นสิ้นสิทธิการดำเนินคดีทางอาญาแต่ผลในทางแพ่งยังมีข้อปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมแต่หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นก็ต้องไปบังคับตามสิทธิตามสัญญาประนีประนอมคือฟ้องบังคับตามสัญญานั้นไป ซึ่งโอกาสที่จะได้รับชำระหนี้ก็เป็นไปตามกฎหมาย

SPU CHONBURI

แพ่งต่างกันกับวิธีการบังคับตามกฎหมายอาญาเพราะการบังคับทางกฎหมายอาญานั้นมีบทลงโทษที่หนักกว่าเพราะมีโทษ ลักษณะการจำกัดอิสรภาพคือ จำคุกเข้ามาเกี่ยวข้องส่วนวิธีการบังคับตามสัญญานั้นเพียงชดใช้ค่าเสียหายตามสัญญาเท่านั้น จึงทำให้เป็นผลเสียหายอย่างหนึ่งของการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาททางแพ่งอันเกี่ย วกับการละเมิดและการระงับข้อพิพาทในความผิดอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความกันได้

ก่อนนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทุกครั้งแม้การนำข้อพิพาทเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยได้รวดเร็วเท่าใดยิ่งเกิดประโยชน์ต่อคู่พิพาทเท่านั้นและเกิดผลดีต่อประเทศชาติด้วยก็ตาม ผู้ทำกา รไกล่เกลี่ยต้องพึงระมัดระวังแม้เพราะจุดมุ่งหวังเพื่อทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและเรียบร้อย คู่กรณีที่พิพาทประหยัดค่าใช้จ่ายและไม่ต้องเสียเวลาในการประกอบธุรกิจการงานของตนแต่อย่างใดโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นทำให้สิทธิเรียกร้องเดิมของคู่สัญญานั้นระงับไปมีสิทธิเรียกร้องต่อกันตามมูลหนี้ในสัญญาใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นซึ่งผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นไม่เพี ยงแต่เกิดสิทธิเรียกร้องต่อกันใหม่ แต่อย่างเดียวเท่านั้นยังส่งผลต่ออายุความการบังคับตามสิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้ตามสัญญาเดิมระงับไปด้วยแต่ยังส่งผลให้เ ริ่มนับอายุความฟ้องร้องหรือสิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้ใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความด้วยคืออายุความฟ้องร้องเปลี่ยนเป็นสิบปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/30 เพราะสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นเป็นกรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งนี้มิได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เรียกร้องในเวลาเท่าใดจึงต้องบังคับตามบทบัญญัติในมาตรานี้คือฟ้องบังคับได้ภายในอายุความสิบปี แม้สิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมกรณีกระทำละเมิดนั้นซึ่งตามประมวลแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด” เว้นแต่ กรณีที่ถ้าการเรียกร้องค่าเสียหายอันมีความผิดที่มีโทษทางอาญา หากกรณีที่อายุความทางอาญานั้นยาวนานกว่าที่กล่าวมาแล้วให้นำอายุความทาง คดีอาญาที่ยาวกว่านั้นมาบังคับแต่กรณีดังกล่าวนี้ก็ไม่อาจนำมาบังคับใช้กับกรณีการระงับข้อพิพาทตามสัญญาประนีประนอมยอมความนี้ได้เพราะความทางอาญาดังกล่าวนี้ได้ยุติลงโดยระงับไปแล้วคือคดีอาญาย่อมระงับกันไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (2) คือในคดีความ ผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องโดยกฎหมาย ซึ่งก็คือกรณีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน แล้วจึงไม่สามารถจะอ้างว่ามีอายุความทางคดีอาญาที่ยาวกว่ามาบังคับได้แต่อย่างใด จะเหลือเท่าใดก็ตาม ดังนั้นผู้ทำการไกล่เกลี่ยและคู่กรณีที่ พิพาทต้องพึงระวังด้วย

SPU CHONBURI

เมื่อการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ดำเนินไปจนทำให้คู่กรณีสามารถที่ ตกลงกันได้ ถ้าผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าข้อตกลงของคู่กรณีนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ก็จะดำเนินการ จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันโดยสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจะมีสองกรณี มีข้อแตกต่างกันในสาระสำคัญคือสัญญาประนีประนอมที่ทำกันในศาลนั้น เมื่อคู่สัญญาได้ตกลงประนีประนอมยอมความกันอย่างไร เมื่อศาลเห็นว่าข้อตกลงที่คู่สัญญาทำกันนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายหรือเป็นการได้เปรียบอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควรแล้ว ศาลก็จะพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมและทำให้ผู้เสียหายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาแล้ว ย่อมมีสิทธิขอให้ศาลบังคับตามสัญญาประนีประนอมเอากับลูกหนี้ได้โดยการยื่นขอออกหมายบังคับคดีทันทีเมื่อครบกำหนดตามคำบังคับคดีแล้วโดยแต่เดิมนั้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องขอออกคำบังคับคดีก่อนไม่เหมือนเช่นในขณะ นี้โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2542 มาตรา 13 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็น มาตรา 272 ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ถ้าศาลได้พิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดซึ่งจะต้องมีการบังคับคดี ก็ให้ศาลมีคำบังคับกำหนดวิธีที่จะปฏิบัติตามคำบังคับในวันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง และเจ้าพนักงานศาลส่งคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา เว้นแต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้อยู่ในศาลในเวลาที่ศาลมีคำบังคับนั้น และศาลได้สั่งให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ” คือให้ศาลออกคำบังคับคดีในวันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งทันทีโดยไม่ต้องรอให้คู่ความร้องขอเหมือนเช่นตามกฎหมายเก่าก่อนมีการแก้ไขเป็นการลดขั้นตอนให้บังคับคดีโดยเร็วขึ้น ยิ่งเป็นกรณีที่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในศาลนั้ นก็ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นลงลายมือชื่อในคำบังคับเพื่อทราบกำหนดให้ชำระหนี้ตามระย ะเวลาที่ศาลกำหนดในคำบังคับทันทีโดยไม่ต้องดำเนินการส่งคำบังคับแต่อย่างใดนี้คือผลของการทำสัญญาประนีประนอมในศาล ส่วนสัญญาประนีประนอมที่ทำกันโดยทั่วไป ซึ่งสัญญาประนีประนอมยอมควา มที่มีขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้น ถือเป็นสัญญาประนีประนอมที่ทำกันนอกศาลเพื่อระงับสิทธิเรียกร้องสิทธิเรียกร้องการกระทำละเมิดที่มีอยู่ให้เสร็จไปหรือระงับข้อพิพาทตามมูลหนี้เดิมอย่างอื่นเมื่อมีการทำสัญญาประนีประนอมกันแล้วก็จะทำให้เกิดสิทธิเรียก ร้องกันตามมูลหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความความนั้นซึ่งจะมีข้อแตกต่างขึ้นมาเพราะบางกรณีระยะเวลาในการใช้สิทธิเรียกร้องมีระยะเวลาหรือมีอายุความฟ้องตามสิทธิเรียกร้องนั้นจะเปลี่ยนแปลงก็ได้เพราะอย่างเช่นหนี้ตามมูลหนี้ละเมิดนั้นตามปกติต้องฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่วัน ละเมิดแต่เมื่อมาทำสัญญาประนีประนอมกันก็จะเปลี่ยนเป็นสามารถฟ้องเรียกร้องได้ภายในกำหนดระยะเวลา 10 ปี หรือกรณีที่มีการกู้ยืมเงินกันและกำหนดชำระเงินต้นคืนเป็นงวด ๆ ซึ่งตาม มาตรา 193/33 “สิทธิเรียกร้อง

SPU CHONBURI

ดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดระยะเวลาห้าปี (2) เงินที่ต้องชำระผ่อนคืนเป็นงวด ๆ" แต่เมื่อมีการทำสัญญาประนีประนอมกันแล้วสิทธิเรียกร้องนี้ก็เปลี่ยนแปลงไปจากกำหนดระยะเวลาดังกล่าวคือสิทธิเรียกร้องจากกำหนด 5 ปี เปลี่ยนแปลงไปเป็น 10 ปี เพราะเป็นไปตามมาตรา 193/32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง เนื่องจากเป็นกรณีที่ได้เกิดสิทธิเรียกร้องใหม่ตา มการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายแพ่งในมาตรา 193/32 "สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดหรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความให้มีกำหนดอายุความสิบปี ทั้งนี้ ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด" นี้คือผลของการ ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ดังนั้น สัญญาประนีประนอมยอมความจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวลูกหนี้และเจ้าหนี้คือได้รับสิทธิเรียกร้องต่อกันเป็นระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นกว่าเดิมในฝ่ายของลูกหนี้และได้รับการชำระหนี้ได้แน่นอนและรวดเร็วขึ้นของฝ่ายเจ้าหนี้ในกรณีไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล ดังนั้น องค์กรของรัฐที่ทำการไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาลจึงต้องดำเนินการภายใต้ระเบียบวิธีปฏิบัติและกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่สามารถกระทำได้โดยมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยของแต่ละองค์กรนั้นมีกฎระเบียบกำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย

กฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยกับองค์กรที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย

การระงับข้อพิพาท โดยวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประ นอมยอมความนั้นนับ ว่ามีความสำคัญมากกว่าการฟ้องร้องดำเนินคดีทางศาลเพราะสามารถระงับข้อพิพาทได้ดีมีความเป็นธรรมและรักษาสัมพันธภาพแก่ผู้พิพาททางคดีทั้งสองฝ่ายด้วย ซึ่ง กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแทนการฟ้องร้องคดีต่อศาลนั้น นับว่าเป็นกระบ วนการที่สามารถอำนวยความยุติธรรม ให้แก่ประชา ชนได้ดีกว่าการฟ้องร้องคดีต่อศาลเนื่องจากการเป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม ไม่สลับซับซ้อน และ ที่สำคัญคือประหยัดค่าใช้จ่ายของคู่ความทั้งยัง สามารถลดความขัดแย้ง ในการเผชิญหน้ากันระหว่างคู่กรณี ซึ่งจุดนี้เป็นข้อแตกต่างกับกรณีการยุติข้อพิพาทด้วยการฟ้องคดีอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งการระงับข้อพิพาทโดยการฟ้องคดีต่อศาลนั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นการยุติข้ อพิพาทที่ดีที่สุดเพราะเมื่อคู่กรณีเผชิญหน้ากันแล้วยิ่งสร้างความขัดแย้งยิ่งขึ้นดังนั้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแทนการฟ้องร้องคดีต่อศาลไม่ว่าจะเป็นการไกล่เกลี่ยโดยองค์กรใด ของรัฐ หรือเป็นการไกล่เกลี่ยโดยบุคคลธรรมดา ต่างล้วน ก็มีวัตถุประสงค์ ไปในทางเดียวกัน คือ เพื่อระงับหรือ ยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและ แก้ไขเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับความเสียหาย ทั้งสิ้น แต่การดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้นต่างก็มีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายและสถานะภาพทาง กฎหมาย ของสัญญาประนีประนอมยอมความ ที่

SPU CHONBURI

แตกต่างกัน ขององค์กรที่ทำการไกล่เกลี่ย โดย มีองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ประนอม ข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ดังนี้

1. ศาลยุติธรรมประจำจังหวัด

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศาลนั้นแยกได้เป็นสองกรณี คือ กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล กับ กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายหลัง เสนอคดีต่อศาลแล้ว ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศาล ไม่ว่าจะเป็น ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงในปัจจุบัน โดยทั่วไปมีเพี ยงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายหลังเสนอคดีต่อศาลแล้วเท่านั้น และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลรับรอง คุ้มครองหรือบังคับ ตามสิทธิขอ งโจทก์แล้ว กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็สามารถดำเนินการได้ทุกขั้นตอน ทุกชั้นศาลภายหลังเมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณานั้น ๆ ตราบใดที่คดียังไม่ถึงที่สุด ซึ่งการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคู่พิพาทจะขอ เองก็ได้โดยทั่วไปแล้วศาลจะจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพ าทในนัดแรกหรือนัดต่อ ๆ มาโดยในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้นมี กฎหมาย ระเบียบ กำหนด ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติ โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 19 ศาลมีอำนาจ สั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้น ๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแก้ต่างอยู่แล้วก็ดี อนึ่งถ้าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความดังที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง

ประมวลกฎหมายวีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 “ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ย ให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการไก ล่เกลี่ยเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้มีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรื อคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา

SPU CHONBURI

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลในการออกหมายเรียกตัวคู่ความมาศาล เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งคู่ความหรือศาลสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เสมอตราบใดที่คดียังไม่ถึงที่สุดมาใช้ในการประกอบการไกล่เกลี่ยในชั้นก่อนเสนอคดีต่อศาล โดยการนำมาประกอบการใช้ในการไกล่เกลี่ยโดยอนุโลมเพราะไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการให้อำนาจให้ศาลมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลจึงทำให้ในการนำวิธีการไกล่เกลี่ยก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ที่ดำเนินการอยู่ก็เพียงแต่การนำกฎหมายที่ใกล้เคี ยงอย่างยิ่งใน ส่วนเกี่ยวกับการไกล่เก ลี่ยเท่านั้นมาปรับใช้เพื่ออำนวย ความยุติธรรมเท่านั้นเองแต่ยังไม่มีความชัดเจนในกฎหมายในการให้นำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในการไกล่เกลี่ยชั้นก่อนเสนอคดีต่ อศาลแต่ยังนับว่ายังมีปัญหาทางกฎหมายอยู่ อีกทั้งยังมีปัญญาอื่นอยู่อีกเช่ นกรณีที่หากสัญญาประนีประนอมยอมความกรณีที่คู่กรณี ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เยาว์จึงเป็นบุคคลที่หย่อนความสามารถซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 (12) จำเป็นต้องขออนุญาตต่อศาลก่อนจึงจำเป็นที่เกิดปัญญาในการไกล่เกลี่ยในชั้นก่อนเสนอคดีต่อศาลส่วนในระเบียบในการนำ มาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้นก็เป็นกรณีที่คู่กรณีมีข้อพิพาทแล้วขอให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยกรณีที่เป็นผู้เยาว์ก็สามารถดำเนินการแทนโดยผู้ใช้อำนาจปกครอง โดยไม่จำเป็นต้องไปขออนุญาตต่อศาลก่อนส่วน กรณีที่เป็นข้อพิพาททางอาญานั้น สามารถไกล่ เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเฉพาะความผิดยอมความกันได้เท่านั้น ส่วนความผิดทางอาญากรณีที่เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้นั้นคู่กรณีสามารถระงับข้อพิพาทกันได้เฉพาะข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น ซึ่งในส่วนความรับผิดทางอาญากรณีเป็นความผิดอันยอมได้นั้นหากมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมคว ามแล้วจะทำให้คดีอาญานั้นระงับลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจาณาความอาญามาตรา 39 (2) โดยในส่วนการนับระยะเวลาของอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งนั้นหากคู่กรณีนำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยก็ให้อายุความนั้นสิ้นสุดลงแต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ก็ให้เริ่มนับอายุความต่อจากวันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง แต่หากว่าสามารถตกลงกันได้นั้นอายุความก็ระงับไปเพราะเกิดสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ส่วนในสิทธิการดำเนินคดีอาญานั้นหากเป็นกรณีความผิดทางอาญาที่ได้ระงับลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความแต่หากกรณีคู่กรณีทำสัญญาแล้วไม่ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวแม้จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความก็ตามก็เกิดสิทธินำคดีอาญามาฟ้องคือร้องทุกข์ได้ภายใน 3 เดือน นับแต่การไม่ปฏิบัติตามสัญญา (วงศ์วศิษฏ์ วรกิจ-โสภณไพศาล, 2552, หน้า 103-104)

2. สถาบันอนุญาโตตุลาการ

SPU CHONBURI

การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นการระงับข้อพิพาท ทางแพ่งที่คู่กรณีตกลงกันเสนอข้อพิพาทของตนที่เกิดขึ้นแล้ว หรือ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้บุคคลภายนอกให้ทำการชี้ขาดและยอมรับที่จะผูกพันตามคำตัดสินนั้นแทนการนำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลเพื่อลดภาระด้านพิธีการ ความล่าช้า ค่าใช้จ่าย และ ความยุ่งยากในการดำเนินคดี (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2552, หน้า 10) การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการนับ เป็นวิธีการระงับข้อพิพาททางแพ่ง ที่มีประสิทธิภาพ แ ละได้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เป็นเวลานานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในต่างประเทศ การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญ าโตตุล าการ จะดำเนินการโดยคู่กรณีและคู่ กรณีนั้นเลือกมาเอง กระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ จะมีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งเมื่อเทียบกับการฟ้องคดีขึ้นต่อศาล เนื่องจากเป็นกระบวนการที่คู่กรณีมีอิสระอย่างมากที่จะกำหนดว่า กระบวนการที่จะทำต่อไปควรมีลักษณะอย่างไร ซึ่งลักษณะเด่น ของกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่สำคัญที่ทำให้เป็นวิธีการที่นิยมอย่างแพร่หลายในวงการค้า ธุรกิจการลงทุน คือ การที่คู่กรณีสามารถคัดสรรบุคคลใด ๆ ก็ตามที่ตนเห็นว่ามีความรู้มีความสามารถเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทมีความเป็นธรรมมาพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น คำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการเรียกว่า “คำชี้ขาด” โดยคำชี้ขาดนั้นถือเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีที่ต้องปฏิบัติตามทันที อนุญาโตตุลาการมีลักษณะคล้ายกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตรงที่อนุญาโตตุลาการและผู้ไกล่เกลี่ยต่างเป็น “คนกลาง” คือเป็นบุคคลที่ ไม่มีส่วนได้เสียในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและเป็นผู้ที่คู่กรณีเห็นชอบให้ทำหน้าที่เป็นคนกลาง แต่บทบาททั้งสองหน้าที่นั้นแตก ต่างกันในสาระสำคัญอย่างมาก คือ ผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือแนะนำเสนอแนะคู่กรณีในการเจรจาและหาทางระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น คำแนะนำหรือความเห็นของผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีผลผูกพันคู่พิพาท ให้ต้องปฏิบัติ แต่คำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ ชี้ขาดข้อพิพาท นั้นหากคู่สัญญาที่อนุญาโตตุลาการชี้ขาดแล้วไม่ปฏิบัติตามฝ่ายที่ชนะสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้บังคับตามคำชี้ขาดนั้น (สำนักงานศาลยุติธรรม , 2552, หน้า 29-30) และข้อแตกต่างอีกประการที่สำคัญคือ กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น จะเริ่มต้นจากคู่กรณีเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการที่ตนตกลงใช้บริการและทำการตั้งอนุญาโตตุลาการตามกฎข้อบังคับของสถาบันนั้นหรือคู่กรณีจะตั้งอนุญาโตตุลาการเองก็ได้ เมื่อคณะอนุญา โตตุลาการรับเรื่องแล้วก็จะนัดประชุมคู่กรณีเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินกระบวนพิจารณา และขี้ขาดข้อพิพาทที่คู่กรณีเสนอต่อตนตามพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรืออื่น ๆ ต่อไป ซึ่งหากเป็นข้อพิพาทที่ไม่มีความยุ่งยากและสามารถวินิจฉัยได้ ด้วยเอกสารต่าง ๆ ที่คู่กรณีเสนอ อนุญาโตตุลาการก็สามารถชี้ขาดไปได้ในทันทีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่โดยมากประเด็นที่เสนอให้พิจารณาจะมีความยุ่งยากพอสมควรและจะต้องนำพยานบุคคลมาเบิก

SPU CHONBURI

ความต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาข้อพิพาทก็ได้หากจำเป็น เมื่อคู่ กรณีได้เสนอข้อต่อสู้และพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วคณะอนุญาโตตุลาการก็จะประชุมเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ โดย ใช้วิธีพิจารณา ตามระเบียบ และ ข้อบังคับ วิธีการ ต่าง ๆ ที่คู่กรณีนั้นตกลงกันหรือตามที่อนุญาโตตุลาการเห็นสมควรซึ่งอาจเป็นทั้ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาค วามแพ่งภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 3 โดยกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญา ตการตุลาการเดิมใช้ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ต่อมากฎหมายฉบับดังกล่าว นี้ได้ถูกยกเลิกให้มาใช้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 แทนโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุญา โตตุลาการที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้

"คณะอนุญาโตตุลาการ " หมายความว่า อนุญาโตตุลาการค นเดียว หรืออนุญาโตตุลาการหลายคน

"ศาล" หมายความว่า องค์กรหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งที่มีอำนาจตุลาการตามกฎหมายของประเทศซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลนั้น

"ข้อเรียกร้อ ง" หมายความรวมถึง ข้อเรียกร้องแย้งด้วย ทั้งนี้เว้นแต่ข้อเรียกร้อง ตามมาตรา 31 (1) และมาตรา 38 วรรคสอง (1)

"คำคัดค้าน" หมายความรวมถึง คำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้องแย้งด้วย ทั้งนี้เว้นแต่ คำคัดค้านแก้ข้อเรียกร้องแย้งตามมาตรา 31 (2) และ มาตรา 38 วรรคสอง (1)

มาตร า 6 ภายใต้บังคับมาตรา 34 ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้อำนาจคู่สัญญาในการตัดสินใจเรื่องใด คู่สัญญานั้นมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลที่สามหรือ หน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องนั้นแทนได้ด้วย

ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ข้อเท็จจริง ใดเป็นข้อเท็จจริงที่คู่สัญญาจะตกลงกันได้ หรือกำหนดถึงข้อตกลงของคู่สัญญาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ข้อตกลงเช่นว่านั้นให้รวมถึงข้อบังคับว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการที่ระบุไว้ในข้อตกลงนั้นด้วย

มาตรา 11 สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง สัญญาที่คู่สัญ ญาตกลงให้ระงับ ข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะเกิดจากนิติสัมพันธ์ ทางสัญญาหรือโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ สัญญาโตตุลาการอาจเป็นข้อสัญญาหนึ่ง ในสัญญาหลักหรือเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการแยกต่างหากก็ได้

SPU CHONBURI

สัญญาอนุญาโตตุลาการต้องมีหลักฐานเป็นห นังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา เว้น แต่ถ้าปรากฏ ข้อสัญญาในเอกสารที่คู่สัญญาโต้ตอบทางจดหมาย โทรสาร โทรเลข โทรพิมพ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยมีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่นซึ่งมีการบันทึกข้อสัญญานั้นไว้ หรือมีการกล่าวอ้างข้อสัญญาในข้อเรียกร้องหรือข้อคัดค้าน และคู่สัญญาฝ่ายที่มิได้กล่าวอ้างไม่ปฏิเสธให้ถือว่ามีสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว

สัญญาที่มีหลักฐานเป็นหนังสืออันได้กล่าวถึงเอกสารใดที่มีข้อตกลงให้ระงั บข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ข้อตกลงนั้ นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลักให้ ถือว่ามีสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว

มาตรา 12 ความสมบูรณ์แห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการและการตั้ง อนุญาโตตุลาการย่อมไม่เสียไปแม้ภายหลังคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตายหรือสิ้นสุดสภาพความเป็นนิติบุคคลถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา 15 ในสัญญาระหว่างหน่วยงาน ของรัฐ กับเอกชนไม่ว่าเป็นสัญญาทางปกครองหรือไม่ก็ตาม คู่สัญญาอาจตกลงให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทได้ และให้สัญญาอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมีผลผูกพันคู่สัญญา

มาตรา 17 ให้คณะอนุญาโตตุลาการการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการเป็นจำนวนเลขคี่ ในกรณีที่คู่พิพาทกำหนดจำ นวนอนุญาโตตุลาการเป็นเลขคู่ให้ อนุญาโตตุลาการร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการเพิ่มอีกหนึ่งคนเป็นประธานคณะอนุญาโตตุลาการ วิธีการตั้งประธานอนุญาโตตุลาการให้เป็นไปตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง (2)

ในกรณีที่คู่พิพาทไม่สามารถตกลงกำหนดจำนวนอนุญาโ ตตุลาการได้ให้มีอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว

มาตรา 18 ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้กำหนดวิธีการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการไว้เป็นอย่างอื่นให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว ถ้าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขต อำนาจให้มีคำสั่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการแทน

(2) ในกรณีที่กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการมากกว่าหนึ่งคนให้คู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละเท่ากัน และให้อนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งอนุญาโตตุลาการอีกคนหนึ่ง แต่ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดมิได้ตั้งอนุญาโตตุลาการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจาก คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการหรือถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองฝ่าย

SPU CHONBURI

ไม่อาจร่วมกันตั้งประธานคณะอนุญาโตตุลาการได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับการ ตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำน าจให้มีคำสั่งตั้งอนุญาโตตุลาการหรือประธานคณะอนุญาโตตุลาการแทน

ในกรณีที่ การตั้งอนุญาโตตุล าการตามวรรคหนึ่งมิได้กำหนดวิธีการอื่นใดที่ทำให้สามารถตั้งอนุญาโตตุลาการได้ ให้คู่พิพาทฝ่ ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้ดำเนินการตั้งอนุญาโตตุลาการตามที่ศาลเห็นสมควรได้ หากปรากฏว่า

(1) คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้

(2) คู่พิพาทหรืออนุญาโตตุลาการไม่อาจตกลงกันตามวิธีการที่กำหนดไว้ได้หรือ

(3) บุคคลที่สามหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมิได้ดำเนินการตามที่วิธีการที่กำหนดไว้

มาตรา 23 อนุญาโตตุลาการไม่ต้องรับผิดทางแพ่งในการกระทำผิดตามหน้าที่ใน ฐานะอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่จะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียหาย

อนุญาโตตุล าการ ผู้ใด เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 24 คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนรวม ถึงความมีอยู่หรือความสมบูรณ์ของการตั้งคณะอนุญาโตตุลาการและประเด็นข้อพิพาทอันมีอยู่ภายในขอบอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการได้ และเพื่อวัตถุประสงค์นี้ให้ถือว่าข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาหลักเป็นข้อสัญญาแยกต่างหากจากสัญญาหลัก คำวิ นิจฉัยของคณะอนุญาโตตุลาการที่ว่าสัญญาหลักเป็นโมฆะหรือไม่สมบูรณ์จะไม่กระทบกระเทือนถึงข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ

การคัดค้านอำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการในการพิจารณาข้อพิพาทใดจะต้องถูกยกขึ้นว่ากล่าวไม่ช้ากว่าวันยื่นคำคัดค้านต่อสู้ในประเด็นข้อพิพาท และคู่พิพาทจะไม่ถู กตัดสิทธิที่จะคัดค้านเพราะเหตุที่คู่พิพาทนั้นได้ตั้งหรือมีส่วนร่วมในการตั้งอนุญาโตตุลาการและในการคัดค้านว่าคณะอนุญาโตตุลาการกระทำเกินขอบเขตอำนาจ คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องยกขึ้น ว่ากล่าวในทันทีที่เรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ เว้นแต่ในกรณีที่คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาเห็นว่าการที่ล่าช้านั้นมีเหตุสมควร คณะอนุญาโตตุลาการอาจ อนุญาตให้คู่พิพาทยกขึ้นว่ากล่าวภายหลังระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

SPU CHONBURI

คณะอนุญาโตตุลาการอาจวินิจฉัยขอบเขตอำนาจของตนโดยการวินิจฉัยชี้ขาด เบื้องต้น หรือในคำชี้ขาดประเด็นข้ อพิพาทก็ได้ แต่ถ้าคณะอนุญาโตตุลาการได้ชี้ขาดเบื้องต้นว่า คณะอนุญาโตตุลาการ มีอำนาจพิจารณาเรื่องใด คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจให้วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำชี้ขาดเบื้องต้น และในขณะที่คำร้องยังอยู่ ในระหว่างการพิจารณาของศาล คณะอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการ ทางอนุญาโตตุลาการและคำชี้ขาดต่อไปได้

มาตรา 25 ในการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และ ให้นำสืบพยานหลักฐานและเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ ตามพฤติการณ์แห่งข้อพิพาทนั้น

ในการที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันหรือกฎหมายนี้มิได้บัญญัติเป็นอย่างอื่นให้คณะอนุญาโตตุลาการ มีอำนาจดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร อำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการนี้ให้รวมถึงอำนาจวินิจฉัยในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานและการชั่ง น้ำหนักพยานหลักฐานด้วย

เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ คณะอนุญาโตตุลาการอาจนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยพยานหลักฐานมาใช้โดยอนุโลม

มาตรา 26 คู่พิพาทอาจตกลงกำหนดสถานที่ในการดำเนิน การทาง อนุญาโตตุลาการไว้ก็ได้ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงเช่นว่านั้นให้คณะอนุญาโตตุลาการ กำหนดสถานที่ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งข้อพิพาทและความสะดวกของคู่พิพาท

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น คณะอนุญาโตตุลาการ อาจกำหนดสถานที่อื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งเพื่อดำเนินการปรึกษาหารือ เพื่อสืบ พยานบุคคลผู้เชี่ยวชาญหรือคู่พิพาท หรือเพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่หรือเอกสารใด ๆ ก็ได้

มาตรา 27 ในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ให้ถือว่ามีการมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาตามมาตรา 193/14 (4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะเริ่มต้นในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ระงับข้อพิพาทนั้นโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ

(2) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวเป็นหนังสือแก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการหรือให้ความเห็นชอบในการตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น

SPU CHONBURI

(3) เมื่อคู่พิพาทฝ่าย หนึ่งบอกกล่าวเป็นหนังสือแจ้งข้อพิพาทที่ประสงค์จะระงับต่อ คณะอนุญาโตตุลาการในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดคณะอนุญาโตตุลาการไว้

(4) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอข้อพิพาทต่อหน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อ ดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงกันไว้

มาตรา 41 ภายใต้บังคับมาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 คำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้ทำขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาท และเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจย่อมบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น

ในกรณีคำชี้ขาดของคณะอนุญา โตตุลาการกระทำขึ้นในต่างประเทศ ศาลที่มีเขตอำนาจจะมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดให้ต่อเมื่อเป็นคำชี้ขาดที่อยู่ในบังคับแห่งสนธิ สัญญา อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และให้มีผลบังคับได้ เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันเท่านั้น

มาตร า 42 เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นยื่นคำร้องต่อศาล ที่มีเขตอำนาจ ภายในกำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่อาจบังคับตามคำชี้ขาดได้เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวให้รีบทำการไต่สวนและมีคำพิพากษาโดยพลัน

ผู้ร้องขอบังคับตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องมีเอกสารดังนี้ มาแสดงต่อศาล

(1) ต้นฉบับคำชี้ขาดหรือสำเนารับรองความถูกต้อง

(2) ต้นฉบับสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือสำเนาที่รับรองถูกต้อง

(3) คำแปลเป็นภาษาไทยของคำชี้ขาดและสัญญาอนุญาโตตุลาการ โดยมีผู้แปลซึ่งได้สาบานตัวแล้วหรือปฏิญาณตนต่อหน้าเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่มีอำนาจ ในการรับคำสาบาน หรือปฏิญาณ หรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการรับรองคำแปลหรือผู้แทนทางการทูตหรือกงสุลไทยในประเทศที่มีการทำคำชี้ขาดหรือสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้น

มาตรา 43 ศาลมีอำนาจออกคำสั่งปฏิเสธไม่รั บบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไม่ว่าคำชี้ขาดนั้นจะได้ทำขึ้นในประเทศใด ถ้าผู้จะทำการบังคับตามคำชี้ขาดพิสูจน์ได้ว่า

(1) คู่สัญญา ตามสัญญาอนุญาโตตุลาการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น

(2) สัญญาอนุ ญาโตตุลาการไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแห่งประเทศที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้หรือตามกฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาดนั้น ในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงดังกล่าว

SPU CHONBURI

(3) ไม่มีการแจ้งให้ผู้ซึ่งจะถูกบังคับตามคำชี้ขาดรู้ล่วงหน้าโดยชอบ ถึงการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการหรือการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ หรือบุคคลดังกล่าวไม่ สามารถเข้าต่อสู่คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้เพราะเหตุประการอื่น

(4) คำชี้ขาดวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำชี้ขาดวินิจฉัยเกินขอบเขตแห่งข้อตกลงในการเสนอข้อพิพาท ต่อคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ ถ้าคำชี้ขาดที่วินิจฉัยเกินขอบเขตนั้นสามารถแยกออกจากคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยในขอบเขตแล้ว ศาลอาจบังคับตามคำชี้ขาดส่วนที่วินิจฉัยอยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือข้อตกลง นั้นก็ได้

(5) องค์ประกอบของคณะอนุญาโตตุลาการหรือกระบวนพิจารณาของอนุญาโตตุลาการมิได้เป็นไปตามที่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้ หรือมิได้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาดในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้หรือ

(6) คำชี้ขาดยังไม่มีผลผูกพัน หรือได้ถูกเพิกถอน หรือระงับใช้เสียโดยศาลที่มีเขตอำนาจหรือภายใต้กฎหมายของประเทศที่ทำคำชี้ขาด เว้นแต่ในกรณีที่ยังอยู่ ในระหว่างการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจทำการเพิกถอนหรือระงับใช้ซึ่งคำชี้ขาด ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีที่ขอ บังคับตามคำชี้ขาดไปได้ตามที่เห็นสมควร และถ้าคู่พิพาทฝ่ายที่ขอบังคับตามคำชี้ขาดร้องขอศาล อาจสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายที่จะถูกบังคับวางประกันที่เหมาะสมก่อนก็ได้

มาตรา 44 ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธการขอบังคับตามคำชี้ขาดตามมาตรา 43 ถ้าปรากฏต่อศาลว่าคำชี้ขาดนั้นเกี่ยวกับข้อพิพาทที่ไม่สามารถจะระงับโดยการขออนุญาโตตุลาการได้ตามกฎหมายหรือถ้าการบังคับตามคำชี้ขาดนั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การระงับข้อพิพาทในรูปแบบของการให้คณะอนุญาโตตุลาการ เป็นรูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลหลายประเทศได้มีการนำรูปแบบวิธีไปใช้อย่างแพร่หลายจึงเป็นวิธีการที่สร้างความเชื่อถือแก่ประชาชนและยังเป็นการลดปริมาณการนำคดีขึ้นสู่ศาลได้ อีกทั้งยังสามารถบังคับคดีต่อศาลได้หากคู่กรณีตามสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้นั้นทำให้เกิดความสะดวกแก่คู่ความที่ไม่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อศาลแต่อย่างใด

การขอออกคำบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 มาตรา 42 จะเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการให้ความสำคัญในการประนอมข้อพิพาทโดยคณะอนุญาโตตุลาการและมีคำชี้ขาดแล้วสามารถให้คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งสามารถจะร้องขอออกคำบังคับตามคำชี้ขาดนั้นเมื่อคู่สัญญาไม่ได้ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการนั้นโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลแต่อย่างใดคือ

SPU CHONBURI

ให้เกิดผลทางการบังคับของสัญญาอนุญาโตตุลาการโดยให้มีความแตกต่างจากสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 850 ซึ่งเป็นสัญญาทางแพ่งทั่ว ๆ ไปซึ่งตามหลักการใน พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 มาตรา 42 องค์กรที่ทำการไกล่เกลี่ยในภาครัฐเช่นการไกล่เกลี่ยของคณะไกล่เกลี่ย ของทางอำเภอ (ฝ่ายปกครอง) นั้นได้นำมาเป็นแนวทางโดยยึดเป็นหลักการระงับข้อพิพาทโดยเพื่อการใช้อำนาจหน้าที่ทางฝ่ายปกครองเพื่อรักษาความสงบสุขของสังคมของพนักงานฝ่ายปกครองจึงมีการกำหนดเป็นพระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 7 พ.ศ.2550 ในเวลาต่อมาเพื่อให้สัญญาประนีประนอมยอมความที่กระทำโดยฝ่ายปกครองนั้นมีผลบังคับเมื่อคู่พิพาทไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นเช่นเดียวกันกับสัญญา อนุญาโตตุลาการโดยคำชี้ขาดของอนุ ญาโตตุลาการเช่นเดียวกันแต่อย่างใด ก็ตามการจะขออกคำบังคับ คดีต่อศาลของสัญญาอนุญาโตตุลาการนั้นก็ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์การออกคำบังคับ คดีตามประมวลกฎหม ายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 272 ถ้าศาลได้พิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดซึ่งจะต้องมีการบังคับคดี ก็ให้ศาลมีคำบังคับกำหนดวิธีที่จะปฏิบัติตามคำบังคับในวันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง และเจ้าพนักงานศาลส่งคำบังคับนั้นไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา เว้นแต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้อยู่ในศาลในเวลาที่ศาลมีคำบังคับนั้น และได้สั่งให้ลงลายมือชื่อเป็นสำคัญ

มาตรา 275 ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขอการบังคับ คดีให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดี

คำขอนั้นให้ระบุโดยชัดแจ้ง

(1) คำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งจะขอให้มีการบังคับคดีตามนั้น

(2) จำนวนที่ยังมิได้รับชำระตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

(3) วิธีการบังคับคดีซึ่งขอให้ออกหมายนั้น

มาตรา 296 ในกรณีที่คำบังคับ หมายบังคับคดี หรือ คำสั่งศาลในชั้นบังคับคดีฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ เมื่อศาลเห็นสมควรไม่ว่าในเวลาใดก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลง หรือเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานต่อศาล หรือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีซึ่งต้องเสียหายเพราะเหตุดังกล่าวยื่นคำร้องต่อศาล ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขคำบังคับ หมายบังคับคดี หรือคำสั่งดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน หรือมีคำสั่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควร

SPU CHONBURI

ภายใต้บังคับตามมาตรา 309 ทวิ วรรคสอง ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีฝ่าฝืนต่อ บทบัญญัติแห่งลักษณะนี้เมื่อศาลเห็นสมควรไม่ว่าเวลาใดก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลง หรือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีซึ่งต้องเสียหายเพราะเหตุดังกล่าวยื่นคำร้องต่ อศาล ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขกระบวนวิธีการบังคับคดีทั้งปวง หรือวิธีการบังคับใด ๆ โดยเฉพาะหรือมีคำสั่งกำหนดวิธีการอย่างใดตามที่เห็นสมควร

การยื่นคำร้องตามมาตรานี้อาจกระทำได้ไม่ว่าในเวลาใดก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลง แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนั บแต่วันที่ที่ทราบข้อความหรือพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้น แต่ทั้งนี้ผู้ยื่นคำร้องต้องมิได้ดำเนินการอันใดขึ้นใหม่หลังจากได้ทราบหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว หรือต้องมิได้ให้สัตยาบันแก่การกระทำนั้น และในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ยื่นคำร้องจะขอต่อศาลในขณะเดียวกันนั้น และในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ยื่นคำร้องจะขอต่อศาลในขณะเดียวกันนั้นให้มีคำสั่งงดการบังคับคดีไว้ในระหว่างพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ให้ถือว่าการบังคับคดีได้เสร็จลงเมื่อได้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่คำบังคับหรือหมายบังคับคดีกำหนดให้ส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใด เมื่อได้มีการปฏิบัติตามคำบังคับหรืองดเว้นกระทำการอย่างใด เมื่อได้มีการปฏิบัติตามคำบังคับหรือหมายบังคับคดีที่ให้ส่งมอบทรัพย์สินกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างนั้นแล้ว แต่ถ้าการปฏิบัติตา มคำบังคับหรือหมายบังคับคดีดังกล่าว อาจแยกได้เป็นส่วน ๆ เมื่อได้มีการปฏิบัติตามคำบังคับหรือหมายบังคับคดีในส่วนใดแล้วให้ถือว่าการบังคับคดีได้เสร็จลงเฉพาะในส่วนนั้น

(2) ในกรณีที่คำบังคับหรือหมายบังคับคดีกำหนดให้ใช้เงินเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จ่ายเงินตามมาตรา 318 มาตรา 319 มาตรา 320 มาตรา 321 หรือมาตรา 322 แล้วแต่กรณีแล้วแต่ถ้าทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดีมีหลายรายการ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จ่ายเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินรายการใดแล้วให้ถือว่าการบังคับได้เสร็จลงเฉพาะทรัพย์สินรายการนั้น

ในการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรานี้ หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้าเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่อาจได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องดังกล่าวร้องขอ ศาลมีอำนาจได้รับที่จะสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องวางเงินหรื อหาประกันต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อเป็นประกันกา รชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลนั้นได้ถ้าผู้ยื่นคำ

SPU CHONBURI

ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งยกคำร้องนั้นเสียคำสั่งของศาลที่ออกตามความในวรรคนี้ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งยกคำร้องที่ยื่นไว้ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องดังกล่าวเห็นว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้า บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาล ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่งยกคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แยกการพิจารณาเป็นสำนวนต่างหากจากคดีเดิมและเมื่อศาลไต่สวนแล้วเห็นว่าคำร้องนั้นรับฟังได้ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ยื่น คำร้องนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายดังกล่าวตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรถ้าผู้ยื่นคำร้องนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ยื่นคำร้องนั้นได้เสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

3. กรณีพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวน นั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่หน่วยงานต้นสังกัดคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีบทบาทในการไกล่เกลี่ยแม้ตามกฎหมายจะให้เป็น ผู้มีอำนาจทางการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นผู้อำนวยความยุติธรรมเบื้อง ต้น ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ โดยหลักในการจะรักษ าความสงบเรียบร้อยในสังคมแต่ในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นทางสังคมส่วนมากจะเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวเนื่องกั บการกระทำความผิดทางอาญา หากเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นใน ทางแพ่งโดยตรง แล้วนั้น พนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจเข้าไประงับข้อพิพาทในทางแพ่งนั้น แต่อย่างไรเพราะพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจตา มกฎหมายที่จะดำเนินคดีหรือดำเนินการตามเรื่องที่พิพาทนั้นเว้นแต่เป็นความผิดทางอาญาเท่านั้น พนักงานสอบสวนถึงจะสามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยคำจำกัดความของพนักงานสอบสวนนั้น มาตรา 2(6) “พนักงานสอบสวน ” หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งก ฎหมายให้มีอำนาจและห น้าที่ในการสอบสวนมิได้ให้อำนาจในฐานะพนักงานสอบสวนกระทำได้ แต่ในกรณีอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อยหรือความผิดทางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่สามารถยอมความได้ พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการเปรียบเทียบคดี หรือทำการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อให้ยอมความกันก็ได้

สำหรับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นหากเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ ซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อยและเป็นคดีที่เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหา นั้นไม่ควรจะได้รับโทษถึงจำคุก ก็มีอำนาจเปรียบเทียบคดีได้ ซึ่งมิใช่ว่าพนักงานสอบสวนจะมุ่งเพี ยงแต่เสนอฟ้องผู้กระทำความผิดเท่านั้น พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจ มีดุลยพินิจ ที่จะเปรียบเทียบยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

SPU CHONBURI

ได้ แต่หากคดีใดที่พนักงานสอบสวนมิได้เปรียบเทียบมา และ หากพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้อง ซึ่งถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ พนักงานอัยการนั้น ก็อาจจะ ทำการ ให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีแทนก่อน โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37, 38, 39 (2), 144 ดังนี้ (พิชัย นิลทองคำ, 2546, หน้า 316-318)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิ นหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรที่มีโทษปรับสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความที่เป็นลหุโทษหรือคดีที่ทีความผิดอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดเป็นลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถาน เดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้ องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 38 ความผิดทางอนุมาตรา (2) (3) และ (4) แห่งมาตราก่อน ถ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุกให้มีอำนาจเปรียบเทียบดังนี้ (1) ให้กำ หนดค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตกลงตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่เมื่อเกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ตัวอย่าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 354/2541 โจทก์แจ้งค วามกล่าวหาจำเลยทั้งส องร่วมกันทำ ร้ายร่างกายโจทก์ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองทำร้ายร่างกายโจทก์ก็ไม่ถึงกับเป็นเหตุอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวน ทำการเปรียบเทียบปรับ โจทก์และจำเลยทั้งสองต่างยินยอม คดีย่อมเ ลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (2) สิทธินำคดีอาญาในความผิดลหุโทษของโจทก์มาฟ้องย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (3)

SPU CHONBURI

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 176/2538 การที่จำเลยที่ 1 ยอมรับต่อพนักงานสอบสวนในคดีอาญาว่าตนขับรถยนต์โดยประมา ทชนรถยนต์คันที่ ว . ขับและยอมให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับมีผลเพียงทำให้คดีอาญาเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (พิชัย นิลทองคำ, 2550, หน้า 70-75)

สำหรับกรณีความผิดอาญาแผ่นดิน หรือความผิดประเภทที่ไม่สามารถยอมความได้นั้น พนักงานสอบสวนมัก จะไม่มีการจัดการให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น เนื่องจากเห็นว่าถึงอย่างไรแล้ว ก็ต้องดำเนินการสอบสวน สรุปสำนวนเสนอพนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เพราะคดีแม้ดำเนินการไกล่เกลี่ยไป สิทธินำมาฟ้องก็ไม่ระงับ ขณะเดียวกันผู้เสียหายก็มีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44, 44/1 ส่วนกรณีความผิดทางแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้นไม่ว่าจะเป็นความผิดเล็กน้อยหรือไม่ก็ตาม หากกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้แล้ว คู่กรณีก็มีโอกาสสามารถยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ได้ ฉะนั้น พนักงานสอบสวนเจ้าของเรื่องมักจะจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น โดยพนักงานสอบสวนดังกล่าวจะเป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอง ทั้งนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นก็มิได้มีรูปแบบหรือกฎหมายให้อำนาจในการดำเนินการไว้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ด้วยเหตุนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิ พาท ก็จะดำเนินไปในขณะการสอบสวนนั้นเอง โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850-852 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 มาตรา 38 มาตรา 39 (2) ข้อพิพาทที่พนักงานสอบสวนมัก จะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีตกลงกัน เช่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 หรือความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 หรือ ดังตัวอย่าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3767/2527 ผู้เสียหายยอมรับเงินสดและเช็คจากจำเลยเป็นการชำระหนี้แทนเช็คเดิมซึ่งผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แก่พนักงานสอบสวนไว้แล้ว และได้นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารตามเช็คด้วย แสดงว่าผู้เสียหายไม่ ติดใจดำเนินคดีเกี่ยวกับเช็คเดิม ข้อตกลงระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยจึงเป็นการยอมคว ามกันในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว แม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือประนีประนอมยอมความ ก็มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปและผูกพันพนักงานอัยการโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1541/2548 กระจกบานเกล็ดหน้าต่างที่จำเลยทำแตกเสียหายเป็นทรัพย์สินของ อ. เจ้าของหอพัก ซึ่งหลังเกิดเหตุจำเลยได้นำกระจกบานเกล็ดมาเปลี่ยนแทนบานเกล็ดที่แตก โดยความรับรู้ของ ส. สามีของ อ. ซึ่งเป็นผู้ดูแลหอพัก และจำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ ส. เป็นเงิน 500 บาท แล้ว แสดงว่าจำเลยกับเจ้าของหอพักซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายได้ยอม

SPU CHONBURI

ความกันโดยชอบมาแต่แรกหลังเกิดเหตุ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานทำให้ เสียทรัพย์ จึงระงับไปตามนัยแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) ซึ่งบัญญัติไว้เป็นสาระสำคัญว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ผู้เสียหายย่อมไม่มีสิทธิร้องทุกข์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3515/2541 จำเลยเข้าไปตัดโค่นต้นยางพารา ในที่ดินพิพาทแล้วได้ปลูก ต้นยางพาราใหม่ทดแทน โจทก์ร้องทุกข์ต่อพนักงานตำรวจให้ดำเนินคดีอาญากับจำเลยในข้อหาเกี่ยวกับที่ดินพิพาทและการตัดโค่นยางพาราในที่ดินพิพาท เจ้าพนักงานตำรวจได้ไกล่เกลี่ยจนจำเลยตกลงชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ในการโค่นต้นยางพารา ดังกล่าว หลังจากที่โจทก์กับจำเลยตกลงกันได้แล้ว เจ้าพนักงานตำรวจผู้ที่รับคำร้องทุกข์ก็หาได้ดำเนินคดีตามที่โจทก์ร้องทุกข์ไว้ไม่ เห็นได้ว่าโจทก์ไม่ติดใจที่จะดำเนินคดีอาญากับจำเลยอีก เพราะหากจำเลยยังต้องถูกดำเนินคดีตามที่โจทก์ร้องทุกข์ไ ว้โดย ไม่มีผลประโยชน์แลกเปลี่ยน จำเลยคงจะไม่ยินยอมชดใช้ ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลย จึงเป็นการยอมความกันโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) มิใช่เป็นการตกลงยอมความกันเฉพาะในทางแพ่งสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตามบทกฎหมายดังกล่าว

ดังนั้น จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระบวน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลโดยพนักงานสอบสวน ที่ได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไป และผลข้อพิพาทที่ยุติลงโดยการไกล่เกลี่ยของพนักงานสอบสวน โดยเฉพาะความผิดละเมิดที่เป็นความผิดทางแ พ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น แต่ผลของข้อตกลงที่เกิดขึ้น จากการทำสัญญาประนีประนอมยอมความก็จะทำให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนสอบสวนส่งไปยัง พนักงาน อัยการเพื่อยุติดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไปแต่พนักงานสอบสวนจะทำสำนวนสั่งไม่ฟ้องกรณีผู้เสียหายได้ทำสัญญาประนีประนอมและยอมความโดยถอนคำร้องทุกข์ ต่อไป

4. กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง (อำเภอ)

อำเภอเป็นองค์ กรทางปกครอง เป็นหน่วย งานของรัฐที่มีบทบาทในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมโดย เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่ายปกครอง หรือที่เรียกว่าพนักงานฝ่ายปกครอง ที่ใช้อำนาจทางการบริหารราชการแผ่นดินโดย อำเภอนั้นจะ มีหัวหน้าคือนายอำเภอ เป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหาร โดยในแต่ละเขตอำเภอนั้นนายอำเภอถือว่าเป็น บุคคลที่มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตำแหน่งนายอำเภอเป็น

SPU CHONBURI

ตำแหน่งที่ชาว บ้านทั่วไปรู้จักว่าเป็นพ่อเมืองในระดับอำเภอส่วนในระดับจังหวัดนั้นก็จะ เป็นตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีฐานะเป็นพ่อเมืองโดยทั้งสองตำแหน่งเป็นข้าราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยแต่ผู้ว่าราชการจะสังกัดสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทยส่วนนายอำเภอจะสังกัดกรมการปกครองซึ่งทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอนั้นล้วนสังกัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นกระทรวงที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเ รียบร้อยและบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ แก่ประชาชนโดยตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของกรมการปกครองซึ่งมีบทบาทมากหน่วยงานหนึ่งโดยมุ้งเน้นเพื่อความสงบเรียบร้อย ในสังคมจึงทำให้บทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐของนายอำเภอมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของประชาชนในการระงับข้อพิพาทเพราะเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ทางการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อทำให้เกิดความสงบสุขของราษฎรจึงทำให้นายอำเภอเป็นเจ้าที่ในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิ พาทได้อย่างมีประสิทธิภาพคือสามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างมากซึ่ง ในแต่ละหมู่บ้านจะมีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยจัดตั้งขึ้นตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมหมู่บ้านได้เมื่อปี พ.ศ.2530 ในการดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนนั้น นับว่าเป็นภารกิจห ลักของฝ่ายปกครอง เช่นเดียวกันแต่ทั้งนี้ไม่ได้อยู่ในอำนาจการไกล่เกลี่ยของนายอำเภอโดยตรงเป็นเพียงนายอำเภอมอบนโยบายให้ชุมชนนำแนวทางการระงับข้อพิพาทในชุมชนเท่านั้นซึ่ งคณะกรรมการผู้ไกล่เกลี่ย จึงเป็ นบุคคลธรรมดาที่คัดเลือกจากบุคคลธรรมดาในหมู่บ้านหรือในแต่ละชุมชนหรือเป็นข้าราชการที่เป็น คนในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนนั้นเท่านั้นแต่ไม่ได้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในฐานะเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังเช่นตำแหน่งนายอำเภอซึ่งจะขออธิบายในการไกล่เกลี่ ยของบุคคลธรรมดาอีกครั้งแต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของนายอำเภอนั้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยการใช้อำนาจหน้าที่ทางการบริหารเพื่อมุ่งเน้นที่ต้องการ ทำให้บุคคลที่อยู่ในสังคมนั้นได้อยู่ร่วมกัน ได้อย่าง สงบสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดดังนั้นเมื่อมีคนจำนวนมากมาอยู่ ร่วมกันในสังคมย่อมมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง เป็นธรรมดา ฝ่ายปกครองโดยเฉพาะ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอและ ผู้ว่าราชการจังหวัด จะต้องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร อำนวยความยุติธรรมและเป็นธรรมต้องทำให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีในสังคมนั้นให้ได้โดยรวดเร็ว และสร้างความสมานฉันท์ปรองดอง ทำให้เกิด โดยมาตรการทางฝ่ายปกครองในการสร้าง ความรักความสามัคคีให้ มีขึ้นในสังคม ต้องมีเครื่องกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้โดยอาศัยพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 มาตรา 127 และแต่เดิมเคยมีกฎหมายที่ฝ่ายปกครองใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดย เฉพาะของฝ่ายปกครองคือตาม พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ.2457

SPU CHONBURI

มาตรา 180 ได้บัญญัติให้นายอำเภอมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งได้ ซึ่งเมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้ดำเนิน การมา ได้ระยะหนึ่ง ปรากฏ ว่ากระบ วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและผลที่เกิดขึ้นมีปัญหาด้านกฎหมายหลายประการต่อมาพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 108 ดังกล่าวและเป็นผลตามมาคือทำ ให้ไม่มีก ารไกล่เกลี่ยในระดับอำเภออีกต่อ จากนั้นเป็นต้นมา ซึ่งในเวลา ต่อมากระทรวงมหาดไทยในฐานะองค์กรหลักของฝ่ายปกครองและเกิดความเปลี่ยนแปลงของสภาพของสังคมมีการพิพาทอยู่ในชุมชมอยู่เรื่อยมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กระทรวงมหาดไทย จึงได้นำหลักการไกล่เกลี่ยมาปรับปรุงและได้มีการจัดตั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยโดยในแต่ละจังหวัดจะมีการ จัดตั้ง “ศูนย์ดำรงธรรม” ขึ้นเพื่อเข้ามาแ ทนที่ในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ขึ้น ตลอดจนกระ ทั้งให้อำนาจและ หน้าที่หลักในการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน ให้บริการข้อมูลและรับเรื่องราวร้องเรียน ร้องทุกข์โดยให้ความช่วยเห ลือแก่ผู้ที่ไ ด้รับความเดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรม จากเจ้าหน้า ที่หรือหน่วยงานของรัฐติดต่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการยุติความเดือดร้อนของประชาชน (วงศ์วศิษฎ์ วรกิจโสภณไพศาล , 2552, หน้า 49-54) ซึ่งในเวลาต่อมากรมการปกครองได้เพิ่มบทบาทการระงับข้อพิพาท ในการใช้อำนาจทางการบริหารราชการแผ่นดินโดยได้มีการเสนอให้สภานิติบัญญัติผ่านร่างพระราช บัญญัติซึ่งออกตามความใน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550 โดยเป็นการเพิ่มเติม บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบบริ หารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 คือเพิ่มเป็นบทบัญญัติใน มาตรา 61/1, 161/2 และ 61/3 โดยกำหนดให้อำเภอเป็นผู้มีอำนาจ หน้าที่ภายในเขต อำเภอ โดยอำนาจหน้าที่ ในการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 161/2 และ 61/3 ซึ่งกำหน ดให้ในแต่ละเขตการปกครองของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ ให้มีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยที่กำหนดขึ้นซึ่งบัญชีรายชื่อของบุคคลที่จะทำการไกล่เกลี่ยนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรมการจังหวัดโดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เหมาะสมกับการทำหน้ าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยการจัดทำบัญชีไว้ประจำอำเภอแล้วเมื่อเกิดกรณีที่มีข้อพิพาทและคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอ ประสงค์จะให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ให้คู่ พิพาทนั้นเลือ กผู้ทำการไกล่เกลี่ยของฝ่ายตนเองโดยเลือกฝ่ายละหนึ่งคน ส่วนคณะกรรมการอื่น และประธานกรรมการไกล่เกลี่ยนั้นจะเลือกจากนายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือ ปลัดอำเภอผู้ได้รับมอบหมายก็ได้ เป็นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท และหากคู่พิพาทนั้น สามารถตกลงกันได้เมื่อได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วหากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้นก็

SPU CHONBURI

ให้อีกฝ่ายสามารถร้องขอต่อพนักงานอัยการให้ออกคำบังคับคดีได้เลยโดยมิต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลก่อนแต่อย่างใดนับว่าเป็นรูปแบบวิธีการไกล่เกลี่ยที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้พิพาทเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากมีผลบังคับตามสัญญานั้นได้ในทัน ทีที่หากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงส่วนวิธีการไกล่เกลี่ยนั้นนำรูปแบบของศาลยุติธรรมมาประยุกต์ใช้ในการไกล่เกลี่ยเช่ นเดียวกัน ทั้งในส่วนของผลของสัญญาประนีประนอมยอมความได้นำหลักการตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมาใช้เป็ นแนวทางในการบังคับคดีตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นด้วย โดยรูปแบบและวิธีการดำเนินการนั้นได้นำหลักกฎหมาย ระเบียบที่ใช้ในวิธีการดำเนินการไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการไกล่เกลี่ย ของฝ่ายปกครอง ดังนี้

1. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 ซึ่งได้เพิ่มเติมอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ของอำเภอโดยนายอำเภอสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้โดยอาศัยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

มาตรา 61/1 ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ ดังต่อไปนี้

(1) อำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดในมาตรา 52/1 (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) โดยให้นำความในมาตรา 52/1 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการบริการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐในลักษณะศูนย์บริการร่วม

(3) ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินการให้มีแผนชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และกระทรวง ทบวง กรม

(4) ไกล่เกลี่ยหรือจัดให้มีการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ตามมาตรา 61/2 และมาตรา 61/3

มาตรา 61/2 ในอำเภอหนึ่งให้มีคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแ ละประนอมข้อพิพาทของประชาชนที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่าย หนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอ ในเรื่องที่พิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาทหรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ให้นายอำเภอโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจั งหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทโดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เหมาะสมกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

SPU CHONBURI

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและคู่พิพาทตกลงยินยอมให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อตามวรรคสองฝ่ายละหนึ่งคนและให้นายอำเภอพนักงานอัยการประจำจังหวัดหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายคนหนึ่งเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอม ข้อพิพาทมีอำนาจหน้าที่รับฟังข้อพิพาทโดยตรงจากคู่พิพาท และดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดข้อตกลงยินยอมร่วมกันระหว่างข้อพิพาทโดยเร็วถ้าคู่พิพาททั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างคู่พิ พาทและให้ถือเอาข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ในกรณีที่คู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและอนุญาโตตุลาการสั่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

ข้อตกลงตามวรรคสี่ให้มีผลเช่นเดียวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามกฎหมา ยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ตลอดจนค่าตอบแทนของคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกคำบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและ ประนอมข้อพิพาทได้รับข้อพิพาทไว้พิจารณา ให้อายุความในการฟ้องร้องคดีสะดุดหยุดลง นับแต่วันที่ยื่นข้อพิพาทจนถึงวันที่คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทสั่งจำหน่ายข้อพิพาทหรือวันที่คู่พิพาททำสัญญาประนีประนอมยอมความกันแล้วแต่กรณี

ความในมาตรานี้ให้ใช้กับเขตของกรุงเทพมหานครโดยอนุโลม

มาตรา 61/3 บรรดาความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอใดหากเป็นความผิดอันยอมความได้ และ มิใช่เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ ถ้าผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหายินยอม หรือแสดงความจำนง ให้นายอำเภอของอำ เภอนั้นหรือปลัดอำเภอที่นายอำเภอดังกล่าวมอบหมายเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามควรแก่กรณี และเมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมเป็นหนังสือตามที่ไกล่เกลี่ยและ

SPU CHONBURI

ปฏิบัติตามคำไกล่เกลี่ยดังกล่าวแล้วให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาไม่ยินยอมตามที่ไกล่เกลี่ย ให้จำหน่ายข้อพิพาทนั้น แต่เพื่อประโยชน์ในการที่ผู้เสียหายจะไปดำเนินคดีต่อไป อายุความการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญาให้เริ่มนับแต่วันที่จำหน่ายข้อพิพาท

หลักเกณฑ์และวิธีในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำ หนดในกฎกระทรวง

การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งนั้น ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ.2553 ซึ่งออกตามความใน มาตรา 61/2 โดยมีรายละเอียดสำคัญสำหรับการไกล่เกลี่ย ดังนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่ ข้อ 28 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วั นประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้

"ข้อพิพาท" หมายความว่า ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาท ทางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาทหรือมากกว่านั้น ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

"อำเภอ" หมายความรวมถึง กิ่งอำเภอ

"นายอำเภอ" หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

"พนักงานอัยการประจำจังหวัด " หมายความว่า ข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้ งแต่อัยการผู้ช่วยขึ้นไปที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัด

"บัญชีรายชื่อ" หมายความว่า บัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

"ผู้ไกล่เกลี่ย" หมายความว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

"ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย " หมายความว่า นายอำเภอ พนักงานอัยการ ประจำจังหวัดหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายที่เป็นประธานคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ข้อ 3 ในอำเภอหนึ่งให้มีบัญชีรายชื่อโดยจำนวนบุคคลในบัญชีรายชื่อให้เป็นไปตามที่นายอำเภอเห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

SPU CHONBURI

ให้นายอำเภอประกาศระยะเวลาในการรับสมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และสถานที่ที่เป็นที่ชุมชนตามที่เห็นสมควร ในกรณีมีเหตุอันสมควร นายอำเภอจะขยายระยะเวลาตามวรรคสองออกไปอีกก็ได้

ข้อ 4 ผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันสมัคร

(2) มีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอที่สมัคร

(3) เป็นบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์เหมาะสมกับการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ข. ลักษณะต้องห้าม

(1) เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(2) เป็นบุคคลล้มละลาย คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(3) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ

(4) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(5) เป็นผู้เคยถูกถอดถอนให้พ้นจากจากบัญชีรายชื่อ

ข้อ 6 ให้ผู้ไกล่เกลี่ยพ้นจากบัญชีรายชื่อเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออกโดยยื่นเป็นหนังสือต่อนายอำเภอ

(3) นายอำเภอโดยความเห็นชอบของคณะกรมการจังหวัดสั่งให้พ้นจากบัญชีรายชื่อเพราะขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามตามข้อ 4

(4) ไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทตามกำหนดนัดหมายติดต่อกันเกินสองครั้งโดยไม่แจ้งเหตุผลความจำเป็นต่อประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(5) ถูกถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อตามข้อ 9

ข้อ 8 ผู้ไกล่เกลี่ยต้องถือปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง อิสระ ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

SPU CHONBURI

(2) เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททุกครั้ง เว้นแต่แจ้งเหตุผลความจำเป็นล่วงหน้าให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยทราบ

(3) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว ไม่ทำให้การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทล่าช้าเกินสมควร

(4) ซื่อสัตย์สุจริตไม่เรียกหรือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากคู่พิพาทหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท

(5) ใช้วาจาสุภาพในขณะปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

(6) รักษาความลับที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

(7) ไม่ชี้ขาดข้อพิพาทหรือบีบบังคับให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ 9 เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องเรียนว่าผู้ไกล่เกลี่ยผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณตาม

ข้อ 8 ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อผลการสอบสวน ปรากฏว่ามีมูลและเป็นกรณีประพฤติผิดจรรยาบรรณตามข้อ 8 (1) (4) (6) หรือ (7) ให้ดำเนินการถอดถอนผู้นั้นพ้นจากบัญชีรายชื่อโดยความเห็นชอบของคณะกรมการจังหวัด ถ้าเป็นกรณีอื่นให้ดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนสั่งให้พ้นจากการทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น หรือถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อโดยความเห็นชอบของคณะกรมการจังหวัดตามที่เห็นสมควร

ถ้าการร้องเรียน ตามวรรคหนึ่งเป็นการร้องเรียนเมื่อเริ่มต้นการไกล่เกลี่ยไปแล้วให้นายอำเภอสั่งระงับการไกล่เกลี่ยไว้ก่อนจนกว่าจะทราบผลการสอบสวนและเมื่อทราบผลการสอบสวนแล้ว ถ้าเป็นกรณีที่นายอำเภอสั่งให้ผู้ไกล่เกลี่ยนั้นพ้นจากการทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย หรือจะดำเนินการถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อให้นายอำเภอสั่งให้คู่พิพาทเลือกผู้ไกล่เกลี่ยอื่นทำหน้าที่แทนผู้ไกล่เกลี่ยที่ถูกร้องเรียนและให้เป็นดุลพินิจของประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยพิจารณาว่าจะดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยต่อไปหรือเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยใหม่

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นว่าประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยประพฤติผิดจรรยาบรรณตามข้อ 8 ให้ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ทำหน้าที่ ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยนั้นในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเห็นสมควรเปลี่ยนผู้ทำหน้าที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยให้ดำเนินการโดยเร็ว เว้นแต่นายอำเภอ เป็นประธานคณะ ผู้ไกล่เกลี่ยให้พนักงานอัยการประจำจังหวัดทำหน้าที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยแทน

SPU CHONBURI

ข้อ 10 ให้นายอำเภอตรวจสอบบัญชีรายชื่อเป็นประจำทุกปีปฏิทิน ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อบุคคลในบัญชีรายชื่อ ให้นายอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อใหม่และปิดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ณ สถานที่ตามข้อ 3 วรรคสอง

ข้อ 11 ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้แจ้งความประสงค์เป็นคำร้องขอต่อนายอำเภอ โดยจะทำเป็นหนังสือส่งด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ หรือแจ้งด้วยวาจา ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ตนมีภูมิลำเนาก็ได้ ในกรณีแจ้ งด้วยวาจา ให้นายอำเภอจดแจ้งรายละเอียดและให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อนายอำเภอได้รับคำร้องขอตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบและสอบถามว่าประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทหรือไม่ หากเป็นกรณีที่มีคู่พิพาทหลายฝ่ายให้แจ้งและสอบถามคู่พิพาททุกฝ่าย

ในกรณีที่กรณีทุกฝ่ายตกลงยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้นายอำเภอแจ้งเป็นหนังสือให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบพร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้คู่พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกันเพื่อเลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

เมื่อคู่พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกัน ให้นายอำเภอดำเนินการให้คู่พิพาทเลือกผู้ไกล่เกลี่ยของตนและร่วมกันเลือกว่าจะให้นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือปลัดอำเภอเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย และจัดให้มีการบันทึกความตกลงยินยอมไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ ยและประนอมข้อพิพาทพร้อมทั้งให้คู่พิพาททุกฝ่ายลงลายมือชื่อในสารบบนั้น

ในกรณีที่คู่พิพาทไม่อาจร่วมกันเลือกประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้นายอำเภอเป็นผู้กำหนดประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

ในกรณีคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้นายอำเภอจำหน่ายคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้นและแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบ

ข้อ 12 เมื่อมีการเลือก หรือการกำหนดผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยแล้วให้ประธาน คณะผู้ไกล่เกลี่ยนัดประชุมคณะผู้ไกล่เกลี่ยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีคณะผู้ไกล่เกลี่ยครบถ้วน เพื่อพิจารณาคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ในกรณีที่เห็นว่าผู้ร้องขอใช้สิทธิโดยไม่สุจริตหรือการดำเนินการต่อไปจะเป็นผลให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการดำเนินคดีทางศาลให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยมีมติไม่รับคำร้องขอนั้นไว้พิจา รณาและให้ยุติเรื่องในกรณีอื่นให้รับคำร้องขอนั้นไว้เพื่อดำเนินการต่อไป แต่การรับดังกล่าวให้อยู่ภ ายใต้บังคับข้อ 14 ข้อ 19 และข้อ 20

SPU CHONBURI

ข้อ 13 การดำเนินการไกล่เกลี่ยและการประนอมข้อพิพาท โดยปกติให้กระทำ ณ ที่ว่าการอำเภอ แต่ในกรณีจำเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยให้ดำ เนินการ ณ สถานที่ราชการอื่นก็ได้แต่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าตามสมควร

ให้อำเภอส่งหนังสือนัดหมายการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทแจ้งวัน เวลา และสถานที่ไปยังคณะผู้ไกล่เกลี่ยและคู่พิพาททุกฝ่ายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยรับคำร้องขอไว้พิจารณาตามข้อ 12 สำหรับการนัดครั้งต่อ ๆ ไป ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้กำหนดและแจ้งให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ และบันทึกการนัดหมายไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

การส่งหนังสือนัดหมายตามวร รคสอง ให้นายอำเภอหรือประธานคณะผู้ ไกล่เกลี่ยแล้วแต่กรณีดำเนินการส่งทาง ไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้แก่คู่พิพาทและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ผู้นั้นอยู่ ณ สถานที่ไกล่เกลี่ยในเวลาที่ได้มีการนัดหมายและได้ลงลายมือชื่อรับรู้ไว้ ให้ถือว่าส่งโดยชอบแล้ว

ข้อ 14 ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายไม่มาตามกำหนดที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยนัดหมายโดยไม่แจ้งเหตุผล หรือไม่ขอเลื่อนวันนัดหมาย หากเป็นกรณีที่คู่พิพาทที่ยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท หรือคู่กรณีทุกฝ่ายไม่มาตามตามกำหนดนัด ให้ผู้ไกล่เกลี่ยสั่งจำหน่ายการคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและสั่งยุติเรื่อง และให้ถือว่าคณะผู้ไกล่ เกลี่ยไม่เคยรับคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้นมาแต่ต้น ในกรณีอื่นให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ข้อ 15 ก่อนเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยชี้แจงวิธีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ

ข้อ 16 การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททุกครั้ง คณะผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมาปฏิบัติหน้าที่ครบทุกคน

ในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการให้คู่พิพาทตกลงยินยอมผ่อนผันให้แก่กันโดยเปิดโอกาสให้คู่พิพาทเสนอข้อผ่อนผันให้แก่กัน หรือคณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจเสนอทางเลือกในการผ่อนผันให้แก่คู่พิพาทพิจารณาตกลงยินยอมยุติข้อพิพาทนั้น ทั้งนี้ห้ามมิให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยชี้ขาดข้อพิพาท

ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยรับฟังข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อพิพาทจากคู่พิพาททุกฝ่าย โดยให้รับฟังข้อเท็จจริงต่อหน้าคู่พิพา ทพร้อมกัน ทั้งนี้ ในการไกล่เกลี่ยนั้นจะไกล่เกลี่ยพร้อมกันหรือแยกกันก็ได้แต่ในการตกลงกันนั้นให้กระทำต่อหน้าคู่พิพาททุกฝ่าย

SPU CHONBURI

ในกรณีที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยสงสัยโดยมีเหตุอันควรว่าข้อพิพาทไม่อาจบังคับกันได้ตามกฎหมายที่ไม่ใช่เหตุอายุความให้แก่คณะผู้ไกล่เกลี่ยยุติการ ไกล่เกลี่ยและจำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ข้อ 17 ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือคณะผู้ไกล่เกลี่ยเห็นสมควรคณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจให้นำพยานบุคคลเข้าชี้แจงหรือให้ข้อมูลก็ได้ แต่ทั้งนี้คณะผู้ไกล่เกลี่ยต้องคำนึงถึงหลักการที่จะให้การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

ข้อ 18 เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาการสะดุดหยุดลงของอายุความในการฟ้องร้องคดีให้ถือว่าวันที่คู่พิพาทแจ้งความประสงค์ตามข้อ 11 วรรคหนึ่ง เป็นวันยื่นข้อพิพาท กรณีแจ้งความประสงค์โดยวิธีส่งทางไปรษณีย์ให้ถือว่าวันที่อำเภอได้รับหนังสือแจ้ง

ข้อ 19 ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทต่อไป คู่พิพาทฝ่ายนั้นมีสิทธิบอกเลิกการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทต่อประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย โดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้และให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยสั่งจำหน่ายคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและสั่งยุติเรื่องและให้ถือว่าคณะผู้ไกล่เกลี่ยไม่เคยรับคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้นมาแต่ต้น

ข้อ 20 ในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ถ้าผู้ไกล่เกลี่ยที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เลือกไว้ต้องพ้นจากบัญชีรายชื่อหรือไม่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทต่อไปได้ด้วยเหตุอื่น หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความประสงค์ขอเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่พิพาทนั้นเลือกผู้ไกล่เกลี่ยใหม่หรือเปลี่ยนตัวผู้ ไกล่เกลี่ย แล้วแต่กรณี จากบัญชีรายชื่อเว้นแต่คู่พิพาทนั้นไม่เลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประสงค์บอกเลิกการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการตาม ข้อ 19

การเลือกหรือเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ยใหม่ตามวรรคหนึ่งไม่กระทบถึงกระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ข้อ 21 การดำเนินการ ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทต้องให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาสามเดือนนับแต่วันที่นายอำเภอได้ลงเรื่องในสารบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท เว้นแต่มีความจำเป็นและคู่พิพาทยินยอม ให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกินสา มเดือน แต่รวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหนึ่งปี

ข้อ 22 ในกรณีที่คู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยสั่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

SPU CHONBURI

ข้อ 23 ในกรณีที่คู่พิพาทตกลงกันได้ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างคู่พิพาทและให้ถือเอาข้ อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่พิพาท

การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่ง ต้อง ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และให้คู่พิพาททุกฝ่ายและคณะผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อ

ข้อ 24 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความตามข้อ 23 วรรคหนึ่ ง ย่อมทำให้ข้อเรียกร้องเดิมของคู่พิพาทได้ระงับสิ้นไป และทำให้คู่พิพาทได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ 25 ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอต่อพนักงานอัยการที่มีเขตอำนา จรับผิดชอบในท้องที่อำเภอที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้น และให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว โดยนำกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การยื่นคำร้องต่อศาลข องพนักงานอัยการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำภายในกำหนดสามปีนับแต่วันที่อาจบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้

ข้อ 26 ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการบันทึกสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาทผลของก ารไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาท และข้อตกลงยินยอ มร่วมกันระหว่างคู่พิพ าท เพื่อเก็ บรวบรวมไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ข้อ 27 คณะผู้ไกล่เกลี่ยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉพาะกรณีที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

อัตราค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดท้ายกระทรวง

ข้อ 28 ในวาระเริ่มแรก ให้นายอำเภอดำเนินการจัดให้มีบัญชีรายชื่อตามข้อ 3 ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่กฎกระทรวงนี้ประกาศในราชกิจานุเบกษา

โดยตามกฎกระทรวงดังกล่าวนี้ได้กำหนดอัตราค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของคณะผู้ไกล่เกลี่ยกรณีทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทไว้ดังนี้

1. ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยได้รับค่าตอบแทน ครั้งละ 1,250 บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 6,250 บาท ต่อหนึ่งข้อพิพาท

SPU CHONBURI

2. ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับค่าตอบแทนครั้งละ 1,000 บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 5,000 บาท ต่อหนึ่งข้อพิพาท

3. ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ครั้งละ 200 บาท หรือตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินครั้งละ 500 บาท

การไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา

การไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาซึ่งตาม กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ.2553 ซึ่งได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 61/3 วรรคสาม โดยนายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวง กำหนดไว้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดัง มีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้

"อำเภอ" หมายความ รวมถึง กิ่งอำเภอ

"นายอำเภอ" หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

"ปลัดอำเภอ " หมายความว่า ปลัดอำเภอที่นายอำเภอมอบหมายให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยคดีความผิดที่มีโทษทางอาญา

"ความผิดที่มีโทษทางอา ญา" หมายความว่า ความผิดที่มีโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายหรือกฎหมายอื่นที่เป็นความผิดอันยอมความได้และมิใช่ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ข้อ 3 บรรดาความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอใด ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมหรือแสดงความจำนงให้มีการไกล่เกลี่ยให้นาย อำเภอหรือปลัดอำเภอของอำเภอนั้นเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามควรแก่กรณี

ข้อ 4 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แจ้งความประสงค์เป็นหนังสือ หรือด้วยวาจา ต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอนั้น ในกรณีที่แจ้งความประสงค์ด้วยวาจา ให้นายอำเภอหรือปลัด อำเภอทำบันทึกความประสงค์นั้นไว้ และให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวลงลายมือชื่อนั้นไว้ด้วย

เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้รับแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งแล้วให้แจ้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งทราบและสอบถามว่าจะยินยอมหรือแส ดงความจำนงเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยหรือไม่ หากเป็นกรณีที่มีผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาหลายฝ่ายให้แจ้งและสอบถามทุกฝ่าย

SPU CHONBURI

ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายตกลงยินยอมหรือแสดงความจำนงที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบและจัดให้มีการบันทึกการยินยอมหรือความจำนงเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา พร้อมทั้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในสารบบนั้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหรือไม่แสดงความ จำนงเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยให้การแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งสิ้นผลไปและให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายที่เหลือทราบด้วย

ข้อ 5 ในกรณีที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอเห็นว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ได้ระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วก่อนวันแจ้งความประสงค์ตามข้อ 4 วรรคหนึ่งหรือจะระงับไปก่อนวันที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งตามข้อ 4 วรรคสอง ห้ามไม่ให้นายอำเภอหรือปลัดอำ เภอรับข้อพิพาทนั้นไว้ไกล่เกลี่ย และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ผู้แจ้งความประสงค์ทราบโดยพลัน

ข้อ 6 การแจ้งความประสงค์ตามข้อ 4 วรรคหนึ่ง ไม่ใช่คำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อ 7 เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ลงลายมือชื่อในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาตาม ข้อ 4 วรรคสาม แล้ว ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเ ภอรับข้อพิพาทนั้นไว้ไกล่เกลี่ยต่อไปและแจ้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายทราบถึงสิทธิของตนและผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามข้อ 12 ข้อ 14 ข้อ 15 และข้อ 17 พร้อมทั้งสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทจากผู้เสียหายและ ผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้ องและบันทึกการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทดังกล่าวไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

การบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทตามวรรคหนึ่ง ให้บันทึกเฉพาะการกระทำที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทตามที่ได้ความจากผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายและผู้ที่เกี่ยวข้อ ง รวมทั้งวัน เวลา สถานที่และบุคคลหรือสิ่งของเกี่ยวกับข้อพิพาท

ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภออ่ านข้อความที่บันทึกไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาตามวรรคหนึ่งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายฟังแล้วให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย นายอำเภอหรือปลัดอำเภอลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 8 ในการสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทตามข้อ 7 วรรคหนึ่ง ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอกระทำต่อหน้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายเว้นแต่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควรจะกระทำลับ หลังผู้เสียหายหรือผู้ถูก

SPU CHONBURI

กล่าวหาฝ่ายนั้นก็ได้ ทั้งนี้ในการไกล่เกลี่ยนั้นจะไกล่เกลี่ยพร้อมกันหรือแยกกันก็ได้ แต่ในการตกลงกันนั้นให้กระทำต่อหน้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย

ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกินสอง คนเข้ารับฟังการไกล่เกลี่ยได้ แต่ในการไกล่เกลี่ยครั้งใด หาก นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ เห็นว่าการมีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอยู่ด้วยจะเป็นอุปสรรคต่อการไกล่เกลี่ยจะดำเนินการไกล่เกลี่ยครั้งนั้นโดยมิให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาเข้าร่วมรับฟังก็ได้

ข้อ 9 การดำเนินการไกล่เกลี่ยให้กระทำ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือในกรณีจำเป็นจะกระทำ ณ สถานที่ราชการอื่นที่นายอำเภอกำหนดก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายทราบล่วงหน้าตามสมควร

ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ส่งหนังสือนัดหมายการไ กล่เกลี่ยไปยังผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย เว้นแต่ผู้นั้นได้รับแจ้งด้วยวาจาและลงลายมือชื่อรับรู้ไว้ให้ถือว่าเป็นการนัดหมายโดยชอบแล้ว

ข้อ 10 เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นายอำเภอหรือปลัดอำเภออาจเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาเสนอข้อผ่อนผันให้แก่กันหรืออาจเสนอทางเลือกให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาผ่อนผันให้แก่กันก็ได้ แต่ห้ามไม่ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอวินิจฉัยข้อเท็จจริงหรือชี้ขาดข้อพิพาท

ข้อ 11 เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายตกลงยินยอมตามที่ไกล่เกลี่ย ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ จัดทำเป็นหนังสือตกลงยินยอม และบันทึกการตกลงยินยอมนั้นไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

หนังสือตกลงยินยอมตามวรรคหนึ่งให้ระบุ วัน เดือน ปีและรายละเอียดความตกลงยินยอมรวมทั้งกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติตามความตกลงยินยอมให้ชัดเจนและให้นำ

ข้อ 12 เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ป ฏิบัติตามความตกลงยินยอมตามข้อ 11 แล้วให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันและสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือยื่นฟ้องต่อศาลไว้ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้ งต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี

ข้อ 13 นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจะเปิดเผยข้อเท็จจริงใดที่ได้มาจากการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามคำสั่งศาล

SPU CHONBURI

ข้อ 14 ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ตกลงยินยอมตามที่ไกล่เกลี่ยแล้วแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามความตกลงยินยอมหรือปฏิบัติไม่ครบถ้วนภายในเวลาที่ตกลงกันไว้ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ข้อ 15 ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อนายอำ เภอหรือปลัดอำเภอเมื่อใดก็ได้ ในกรณีบอกเลิกด้วยวาจาให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอบันทึกการบอกเลิกนั้นไว้พร้อมทั้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายที่บอกเลิกลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้รับการบอกเลิกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งให้จำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ข้อ 16 ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับข้อพิพาทไว้ เว้นแต่มีความจำเป็นและผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายยินยอมให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอขยายเวลาได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายไม่สามารถตกลงยินยอมกันได้ ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ข้อ 17 ข้อพิพาทใดที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายออกจ ากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาตามข้อ 16 วรรคสอง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจะรับข้อพิพาทนั้นเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยอีกไม่ได้

ข้อ 18 เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาแล้ว ให้บันทึกเหตุแห่งการจำหน่ายข้อพิพาทไว้ด้วย

โดยการไกล่เกลี่ยของคณะผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 นี้ได้นำกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการมาใช้ประกอบเพื่อให้บังคับตามข้อตกลงในสัญญาประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ

ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 โดยนำมาใช้ประกอบในการกำหนดให้สัญญาประนีประนอมยอมความนั้นให้มีสภาพบังคับดังเช่นตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามรายละเอียดในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 ดังนี้

มาตรา 23 ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาด ห้ามมิให้บังคับตามคำชี้ขาดนั้น เว้นแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจและศาลได้มีคำพิพากษาตามคำชี้

SPU CHONBURI

ขาดนั้น คำร้องขอนี้ให้ยื่นภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีตามมาตรา 21 วรรคสี่แล้ว

เมื่อศาลได้รับคำร้องขอตามวรรคหนึ่งแล้วให้รีบทำการไต่สวนและมีคำพิพากษาโดยด่วน ทั้งนี้ต้องให้คู่กรณีฝ่ายที่จะถูกบังคับมีโอกาสคัดค้านก่อน

5. กรณีบุคคลธรรมดา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยบุคคลธรรมดานับว่ามีมานานแล้วแม้ว่าการไกล่เกลี่ยสามารถดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นจะต้องมีกระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ตามซึ่งเดิมข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในสังคมมีน้อยประกอบกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไม่สลับซับซ้อนมากนัก การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงสามารถตกลงกันได้แต่เมื่อสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นมีมากและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยก็ยิ่ งทำได้ยากขึ้น สำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยที่บุคคลทั่วไปทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยยังขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งประชาชนยังไม่มีมีความเชื่อมั่นว่าการไกล่ เกลี่ยข้อพิพาทของ ผู้ไกล่เกลี่ยว่าจะให้รับความเป็นธรรมแก่คู่กรณีได้เช่นเดียวกับการนำคดี มาฟ้องเพื่อให้ศาลชี้ขาด ตัดสินคดี รวมทั้งบางกรณีอาจถูกมองว่า ผู้ไกล่เกลี่ยขาดความเป็นกลาง เนื่องจากเป็นญาติกับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือคนกลางมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม หรือสาเหตุต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ การไกล่เกลี่ยจึงไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก โดยก ารไกล่เกลี่ยประนีประนอมของบุคคลธรรมดานี้ได้ปฏิบัติตามแนวทางของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอม ข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 จึงมีการตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยนั้ นไม่ชัดเจนเพราะไม่ได้กำหนดจำนวนทุนทรัพย์ไว้ในส่วนของการประนีประนอมระงับข้อพิพาทในทางแพ่ง อื่น ๆ คือสามารถไกล่เกลี่ยได้ทุกคดีไม่ว่าทุนทรัพย์จะมากเท่าใดซึ่งต่างจากการไก ล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทของฝ่ายปกครองโดยนายอำเภอตามพระราชพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่ นดิน พ.ศ.2534 ที่แก้ไขใหม่เมื่อปี พ.ศ.2550 คือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2550 เพราะตามกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดจำนวนทุนทรัพย์ที่ให้ทำการไกล่เกลี่ยในทางแพ่งอื่น ๆ นอกจากคดีแพ่งที่ดิน มรดก ได้จำนวนทุนทรัพย์สูงสุดไม่เกิน สองแสนบาทเว้นแต่หากทุน ทรัพย์ที่สูงกว่านั้ นต้องกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ดังรายละเอียดของรูปแบบการไกล่เกลี่ยของพนักงานฝ่ายปกครองที่ได้กล่าวมาแล้ว

โดยที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้านตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2530 โดยกระทรวงมหาดไทยในฐานะองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองได้มอบอำนาจให้องค์กรภาคประชาชน

SPU CHONBURI

สามารถทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอมภายในชุมชนของตนเองก็มุ่งหวัง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปที่อยู่ในชุมชนแต่ละแห่งเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม โดยคนของกลุ่มตนเอง แต่การดำเนินการไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการหมู่บ้านเหล่านั้นก็ยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเกิดปัญหาหรืออุปสรรค จากสาเหตุจากภาครัฐขาดงบประมาณในการดำเนินการตั้งสำนักงาน ที่จะจัดอบรมขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยและดำเนินการไกล่เกลี่ยจึงต้องอาศัยสถานที่ของส่วนราชการในท้องที่ต่าง ๆ สนับสนุน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนครหรือศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน ฯลฯ แต่สถานที่ดังกล่าวก็เหมือนเป็นสถานที่สาธารณะ จึงเกิดความไม่เป็นสถานที่ เฉพาะสำหรับการไกล่เกลี่ยและ เพียงพอจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นของคู่กรณีพิพาทได้เพราะสถานที่ไกล่เกลี่ยนั้นต้องเป็ นสถานที่ที่มีความเป็นเฉพาะด้วย ส่วนคนกลาง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยก็มักจะเป็นข้าราชการ หรือผู้ที่มีความน่าเชื่อถือในชุมชนแห่งนั้น เมื่อการไกล่เกลี่ยมิได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนอีกทั้งหน่วยงานส่วนราชการเหล่ านั้นต่างต้องปฏิบัติหน้าที่หลักของตนอยู่แล้วหรือสาเหตุอื่นก็ตาม ดังนั้นการไกล่เกลี่ยโดยบุคคลทั่วไปหรืออาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนจึง ไม่ได้รับความนิยมของประชาชน ส่วนผลของ ข้อตกลงที่คู่กรณีทำกันนั้น หากมิได้รับการปฏิบัติหรือปฏิบัติ ตามข้อตกลง แล้ว ไม่มีสภาพ บังคับไ ม่มีบทบัญญัติให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนการไกล่เกลี่ยจากประชาชนและยิ่งบางชุมชนผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีผู้ที่จบการศึกษาทางด้านกฎหมายทำให้ปฏิบัติไปทั้งถูกและไม่ถูกตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายเมื่อมีการจัดทำบันทึกตามข้อตกลงที่พิพาทกันแล้วหากไม่ปฏิบัติตามข้อตก ลงกันนั้น การที่จะบังคับตามข้อตกลงนั้นก็มี เพียง นำหลักการตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850-852 เท่านั้นที่มารับรองผลถึงการไกล่เกลี่ยไว้ การผิดข้อตกลงจึงต้องไปฟ้องดำเนินคดีต่อศาล อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยมากการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันเองก็จะไม่ค่ อยมีการฟ้องคดีกันเพราะอาจมีทุนทรัพย์น้อย หรือไม่มีการทำหลักฐานไว้ หรือมีสาเหตุต่าง ๆ ดังนั้นแม้ปัจจุบันจะมีการจัดตั้งศู นย์ระงับข้อพิพาทชุมชนในบางแห่งขึ้น โดยมีคณะกรรมการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ประจำหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย แต่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือชุมชน นั้น ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ในการไกล่เกลี่ย และระงับ ข้อพิพาท ของคณะกรรม ไกล่เกลี่ยประจำหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น จึงทำให้ภารกิจการไกล่เกลี่ยนั้น ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เท่าใดนักและในส่วนของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชุมช นบางชุมชนมีการไกล่เ กลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการไกล่เกลี่ย ของอาสาสมัครการไกล่เกลี่ยของชุมชน (อ.ช.ก.) ซึ่งเป็นการตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยขึ้นในชุมชนโดยสำนักงานศาลยุ ติธรรมโดยมีรูปแบบที่คล้ายและใกล้เคียง กับรูปแบบและวิธี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่ บ้านซึ่งตั้งขึ้นโดยกระท รวงมหาดไทย ตามที่กล่าวมาแล้ว

SPUCHONBURI

ซึ่งปัญหาอุปสรรคของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งสองประเภทนั้น ทั้งในส่วนของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้านโดยฝ่ายปกครองและของอาสาสมัครไกล่เกลี่ยประจำหมู่บ้าน ประกอบกับสำนักงานระงับข้ อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ยังขาดการติดตาม ผลการดำเนินงาน อย่างจริงจัง เพียงแต่ได้ทำการเปิดศูนย์ข้อ พิพาทแล้วไม่ดำเนินการประสานติดตามโครงการต่อเนื่องจึงทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ไม่ประสบผลสำเร็จแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่หากสามารถจัดทำได้ผลตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งค ณะกรรมการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้านแล้วนับเป็นการสร้างเครือข่ายการระงับข้อพิพาทในชุมชนเบื้องต้นหากเกิดข้อพิพาทขึ้นและในชุมชนสามารถตกลงกันได้ยิ่งทำให้เกิดผลดีต่อสังคมนั้นเป็นอ ย่างดี ในการระงับข้อพิพาทโดยกลุ่ มของคนในชุมชนเองลดความขัดแย้งภาย ในสังคมได้รวดเร็วกว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ องค์กรอื่นตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้วโดยคณะกรรมการไกล่เกลี่ยดังกล่าวนำระเบียบของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 อันว่าประนีประนอมยอมความนั้ น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้กัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851 อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ ายที่ต้องรับผิด หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไปและทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

แต่สำหรับการที่บุคคลทั่วไปที่เป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยนั้นมักจะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมักจะขาดความเชื่อถือและขาดความมั่นใจในความเป็นกลางของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย แต่อย่างไรก็ตามการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของบุคคลทั่วไปนั้นก็ยังพอมีอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยส่วนมากมักจะเป็นผู้ที่บุคคลทุกฝ่ายให้ความไว้วางใจ เช่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือข้าราชการในชุมชนหรือบุคคลที่คู่กรณีคัดเลือกในชุมชนก็ได้ทั้ งนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยส่วนมาก็ใช้หลักการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850-852 และบทบัญญัติในระเบียบต่าง ๆ ทั่วไปที่พอเปิดช่องให้ผู้ทำการไกล่เกลี่ยจะนำมาประกอบการไกล่เกลี่ยยุติข้อพิพาทได้ ตาม ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย

SPU CHONBURI

การปฏิบัติงานประนีประ นอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2530 ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2530"

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้

"นายอำเภอ" หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

"คณะกรรมการหมู่บ้าน" หมายความรวมถึง คณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522

ข้อ 4 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการประนีประนอมข้อพิพาทได้เมื่อ

(1) เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแพ่ง หรือความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้

(2) คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้ค ณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมยอมข้อพิพาท และ

(3) ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

ข้อ 5 เมื่อมีข้อพิพาทตาม ข้อ 4 เกิดขึ้น และคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์จะให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงในระดับหมู่บ้าน ก็ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้านทราบ และให้ผู้ใหญ่บ้านแจ้งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาตกลงทำบันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทตามแบบท้ายข้อบังคับนี้

ข้อ 6 เมื่อผู้ใหญ่บ้านได้ดำเนินการตาม ข้อ 5 แล้วให้นัดหมายคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งอยู่ในหมู่บ้านขณะนัดหมาย ทำการประนีประนอมข้อพิพาทโดยไม่ชักช้า

ในการทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านจะมอบหมายให้กรรมการไม่น้อยกว่าสองคนดำเนินการแทนก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคู่กรณีจะเชิญบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเข้าร่วมทำการประนีประนอมข้อพิพาทด้วยก็ได้

ข้อ 7 ในการประนีประนอมข้อพิพาท ให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการ ดังนี้

(1) สอบถามข้อเท็จจริงจากคู่กรณีและบุคคลอื่นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท

SPU CHONBURI

(2) เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงในกรณีที่จำเป็น

(3) ตรวจสอบเอกสาร หรือวัตถุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องตามความยินยอมของ เจ้าของ หรือผู้ครอบครอง

การประนีประนอมข้อพิพาท ให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี

การประนีประนอมข้อพิพาท ให้กระทำโดย ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหรือสถานที่อื่นตามที่คณะคณะกรรมการหมู่บ้านจะเห็นสมควร

ข้อ 8 เมื่อคณะกรรมการหมู่บ้า นได้ข้อเท็จจริงจากคู่กรณีหรือพยานบุคคล พยานเอกสาร วัตถุพยาน หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้ประนีประนอมข้อพิพาทโดยอาศัยหลักกฎหมายหรือจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณี

ถ้ามีปัญหาในการประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการ หมู่บ้านจะเชิญบุคคลตามข้อ 12 มาให้คำปรึกษาก็ได้

ข้อ 9 ถ้าคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ ให้ยุติการประนีประนอมข้อพิพาทนั้น และแจ้งให้คู่กรณีทราบ แล้วรายงานให้นายอำเภอท้องที่ทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ถ้าคู่กรณีตกลงประนีประนอมข้อพิพาทกันได้ให้คณะกรรมการห มู่บ้านทำสัญญาประนีประนอม ยอมความขึ้นสี่ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกันอ่านและอธิบายข้อความให้คู่กรณีเข้าใจและให้ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญา มอบให้คู่กรณีถือไว้ฝ่ายละฉบับ คณะกรรมการหมู่บ้านเก็บไว้กับบันทึกยินยอมให้ประนีประนอมข้อพิพาทหนึ่งฉบับ ให้ผู้ใหญ่บ้านส่งอำเภอห นึ่งฉบับ พร้อมกับแบบรายงานตามข้อ 11

ข้อ 10 เมื่อดำเนินการประนีประนอมข้อพิพาทเสร็จเรียบร้อยแล้วไม่ว่าคู่กรณีจะตกลงหรือไม่ตกลงตามที่ประนีประนอมข้อพิพาทก็ตาม ให้คณะกรรมการหมู่บ้านบันทึกผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านไว้ท้ายบันทึกยินยอมให้ประนีประนอมข้อพิพาท และมอบให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บรักษาไว้เมื่อมีการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านให้มีการส่งมอบเอกสารการประนีประนอมข้อพิพาทนั้นแก่ผู้ดำรงตำแหน่งใหม่

ข้อ 11 ให้ผู้ใหญ่บ้านรายงานผลการประนีประนอมข้อพิพาทแก่นายอำเภอท้องที่ตามแบบท้ายบังคับนี้ทุกเดือนในวันประชุมผู้ใหญ่บ้าน

ข้อ 12 ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ภายในเขตอำเภอ และพนักงานอัยการให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนร่วมกันช่วยเหลือสนับสนุนในการฝึกอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตท้องที่ เมื่อให้คำแนะนำปรึกษาแล้วให้บันทึกไว้ในสมุดตรวจการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน (ปค.2 ก)

SPU CHONBURI

ข้อ 13 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามข้อบังคับฉบับนี้

6. สำนักงานอัยการสูงสุด

การไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาทโดยสำนักงานอัยการสูงสุดนั้น โดยที่สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงาน ที่มีภารกิจ ด้านการอำนวย ความยุติธรรม ทั้งการอำนวยความยุติธรรมทางด้านดำเนินคดี ทางอาญา และการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนนั้นเป็นภารกิจอย่างหนึ่งที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดให้หน่วยงานในสั งกัดสำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้ าที่รับผิดชอบในภารกิจนี้ซึ่ง สำนักงานอัยการสูงสุด ได้มอบหมาย สำ นักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) ซึ่งหน่วยงานสคช.นั้นมีทั้งสำนักงานทั้งในส่วนภูมิภาคและในส่วนกลางโดยในส่วนภูมิภาคมีอยู่ทุกจังหวัดและบางจังหวัด อาจจะมีมากกว่าหนึ่งแห่งก็ได้โดยได้ จัดตั้งตามสำนักงานศาลจังหวัด ซึ่ง ในจังหวัดใดมีศาลจังห วัด แล้วใน จังหวัดนั้นก็จะมีสำนักงานอัยการจังหวัดควบคู่ไปด้วยและในสำนักงานอัยการจังหวัดแต่ละสำนักงานนั้นก็จะมีสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายประจำสำนักงานจังหวัดนั้นโดยเรียกชื่อตามสำนักงานอัยการจังหวัดนั้น ๆ โดยรูปแบบและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยของพนั กงานอัยการโดยสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) จะมีความเรียบง่ายทั้งคดีที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยนั้นหากเป็นคดีข้อ พิพาทกันในทางแพ่งนั้นสามารถเข้าสู่การไกล่เกลี่ยได้ทุกคดีไม่มีการกำหนดในจำนวนทุนทรัพย์คือทุกคดีสามารถเข้าไกล่เกลี่ยได้ทุ กคดี ส่วนคดีที่พิพาทกันที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้นการไกล่เกลี่ยนั้นสามารถทำได้โดยต้องเป็นคดีอาญาที่ยอมความกันได้หรือเรียกว่าคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวซึ่งสามารถเข้าสู่การไกล่เกลี่ยกันได้โดยหากตกลงกันได้เมื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วจะทำให้ความผิดในทางอ าญานั้นระงับโดยมิต้องนำคดีฟ้องต่อศาล การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นพนักงานอัยการ จะมีรูปแบบวิธีการที่ง่ายกว่าขั้นตอนการไกล่เกลี่ยของศาลยุติธรรม และการไกล่เกลี่ยของฝ่ายปกครองตามคณะกรรมการไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ที่แก้ไขโดยพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2550 (ฉบับที่ 7) ซึ่งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยตามพระราชบั ญญัตินี้มีการจำกัดจำนวนทุนทรัพย์ในคดีแพ่งทั่วไปไม่เกิ นสองแสนบาท จึงมีการกำหนดประเภทคดีไว้ไม่เหมือนการเข้าไกล่เกลี่ยชั้นพนักงานอัยการไม่มีการกำ หนดทุนทรัพย์ แต่อย่างใด โดยสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการไกล่เกลี่ยนั้น ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ.2532 โดยเน้นการระงับข้อพิพาทโดยเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ ายและเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีข้อพิพาท กันนั้น ได้เข้าถึงความยุติธรรมอย่างทั่วถึง และเสมอภาคโดยไม่ได้กำหนดถึง

SPU CHONBURI

สถานะภาพว่ายากจนหรือร่ำรวยแต่อย่างใดทุกคนที่มีข้อพิพาทสามารถเข้าขอไกล่เกลี่ยได้ทุกคนไม่วางระเบียบเกี่ยวกับเงื่อนไขในการขอเข้าทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเพียงหากคู่กรณีพิพาท รายใดนั้นมีความประสงค์จะให้พนักงานอัยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสามารถยื่นคำร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอให้ช่วยไกล่เกลี่ยเมื่อเจ้าหน้าที่โดยส่วนมากจะเป็นนิติกร (ผู้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือทางกฎหมายประจำ สคช.) ได้สอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้นและรวบรว มเอกสารที่เกี่ยวข้องของผู้ยื่นคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายและขอให้ช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แล้วก็จะ ได้รวบรวบเอกสารเข้าเป็นสำนวนแล้วนำ เสนอจ่ายสำนวนต่อหัวหน้าพนักงานอัยการที่อยู่สำนักงานส่วนกลาง หรือเสนอต่อ อัยการจังหวัดในสำนักงานอัยการที่อยู่ ในส่วนภูมิภาคนั้ นเพื่อจ่ายให้พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบซึ่งก็จะเป็นอัยการจังหวัด สคช. จังหวัดนั้น ๆ เพื่อจะได้ออก หนังสือเรียกคู่กรณีอีฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทนั้น มาพบพนักงานอัยการ เพื่อทำการประนอมข้อพิพาทซึ่งหากคู่กรณีที่พิพาทนั้นมาตามกำหนดนัดคือวันที่กำหนดเรียกใ ห้คู่กรณีพิพาทมาพบพนักงานอัยการเพื่อทำการไกล่เกลี่ย ก็สามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นให้แก่คู่กรณีต่อไป ซึ่งหากสามารถตกลงกันได้ก็จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้แก่คู่กรณีนั้นทำให้ข้อพิพาทนั้นยุติไม่จำเป็นต้ องนำคดีไปฟ้องต่อศาลไม่ยุ่งยาก ทั้งประหยัด เวลาคือ รวดเร็ว พร้อมทัง ประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะไม่ได้มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยแต่อย่างใด และสามารถทำการ ไกล่เกลี่ยได้ทุกคดีไม่มีการจำกัดจำนวนทุนทรัพย์และประเภทของคดีเว้นแต่ในคดีอาญาต้องเป็นคดีที่ยอมความเท่านั้น จึงเป็นการได้เปิดโอกาสแก่คู่กรณี สามารถหลีกเลี่ยงความโต้แย้ง ต่าง ๆ ที่พิพาทกันอย่างกว้าง เพื่อเป็นการ อันนำไปสู่การยุติปัญหาในชุมชน สร้างความสงบสุขเรียบร้อยในสังคมเป็นอย่างดี ส่วนรูปแบบวิธีการไกล่เกลี่ยของผู้ทำการไกล่เกลี่ย นั้นตามระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้ทำการไกล่เกลี่ยนั้นคือพนักงานอัยการและทนายความอาสา ซึ่งจะเป็นพนักงานอัยการหรือทนายความอาสา คนใดคนหนึ่งก็ได้ เพราะไม่ได้กำหนดจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยไว้เพียงกำหนดให้พนักงานงานอัยการผู้รับผิดชอบหรือทนายความอาสาเท่านั้นเป็นเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้นก็สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ ส่วนผลของการไกล่เกลี่ยเมื่อคู่กรณีที่มาไกล่เกลี่ยมีการตกลงกันได้ ก็จัดทำสัญญาประนี ประนอมยอมความให้แก่คู่กรณีต่อไป หากมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วหากเป็นการดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในชั้นการดำเนินคดีของพนักงานอัยการอยู่ก็สามารถนำสัญญาประนีประนอมยอมความเ สนอต่อพนักงานอัยการผู้เป็นเจ้ าของสำนวนคดีอาญานั้นสั่งยุติดำเนินคดีต่ออธิบดีอัยการต่อไปซึ่งจะทำให้คดีอาญาเรื่องนั้นสิ้นสุดการดำเนินคดีไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2547 ต่อไป โดยการไกล่เกลี่ยของสำนักงานอัยการสูงสุดนั้นได้มีกฎหมายและ

SPU CHONBURI

ระเบียบต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการดำเนินการเพื่อรับประกันความยุติธรรมต่อผู้เข้าสู่การระงับข้อพิพาทชั้นพนักงานอัยการ โดยสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือกฎหมาย ดังนี้

6.1 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2547 ในหมวดที่ 3 การตรวจพิจารณาสำนวนและการใช้ดุลพินิจ ส่วนที่ 1 บททั่วไป

ข้อ 54 (การออกคำสั่งกรณีสิทธิฟ้องคดีอาญาระงับ) ในการพิจารณาสำนวนการสอบสวน ให้พนักงานอัยการพิจารณาเรื่องเงื่อนไขระงับคดีก่อน และพนักงานอัยการพึงระมัดระวังในเรื่องเงื่อนไขระงับคดีตลอดเวลาการดำเนินคดี เงื่อนไขระงับคดีตามข้อนี้ คือ ฯลฯ "(2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือ ยอมความกันถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อมีคำสั่งยุติการดำเนินคดีตามข้อนี้แล้ว ให้พนักงานอัยการแจ้งคำสั่งยุติการดำเนินคดีแก่พนักงานสอบสวนเพื่อแจ้งให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว ถ้าความ ปรากฏภายหลังว่าเหตุในการออกคำสั่งไม่ถูกต้อง ให้หัวหน้าพนักงานอัยการทำความเห็น แล้วส่งสำนวนพร้อมความเห็นไปให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณาสั่งเพิกถอนคำสั่งนั้น เว้นแต่อธิบดีเป็นผู้ออกคำสั่งให้ทำความเห็นเสนอสำนวนตามลำดับชั้นไปให้อัยการสูงสุดหรือรองอัยการสูงสุดผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณาสั่ง"

ข้อ 55 (การออกคำสั่งกรณีสิทธิฟ้องคดีอาญาระงับไปในชั้นศาล) "ถ้าความปรากฏแก่พนักงานอัยการว่า สิทธิฟ้องคดีอาญาได้ระงับ ตามข้อ 54 ในระหว่างการพิจารณาคดีในศาลให้พนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นหรือศาลสูงแถลงข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ศาลทราบ ในกรณีที่ศาลสั่งจำหน่ายคดีโดยอ้างสิทธินำคดีอาญามาฟ้องได้ระงับตามข้อ 54 ฯลฯ (2) ฯลฯ ให้หัวหน้าพนักงานอัยการ อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง อัยการฝ่ายคดีศาลสูงเขต เป็นผู้พิจารณาสั่งยุติดำเนินคดี แล้วแต่กรณี ฯลฯ" (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2547, หน้า 25-26)

6.2 ระเบียบกรมอัยการ อัยการว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2533 ในหมวดที่ 1 ข้อความเบื้องต้น ส่วนที่ 1 บททั่วไป

ข้อ 5 ให้ที่ทำการของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) กลาง สคช.จังหวัด สคช.สาขา เป็นสำนักงานสำหรับให้บริการแก่ประชาชน

ข้อ 6 ให้คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) กลาง มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนได้ทั่วราชอาณาจักร

คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) จังหวัดมีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะภายในเขตจังหวัด

สคช.สาขา มีอำนาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเฉพาะภายในเขตพื้นที่ที่กรมอัยการกำหนด

SPU CHONBURI

ข้อ 7 ในการปฏิบัติงานการให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้หัวหน้าพนักงานอัยการจัดให้มีพนักงานอัยการ นิติกร เจ้าหน้าที่ หรือทนายความอาสา ไว้คอยบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้เพียงพอเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และให้ควบคุมดูแล ให้บริการดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องและยุติธรรม ฯลฯ

ข้อ 11 การให้บริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ได้แก่ การให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย การให้ ความช่วยเหลือในการจัดทำนิติกรรมสัญญา การให้ความช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท และการให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี เช่น การรับว่าต่าง และการรับแก้ต่างในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีแรงงานและอื่น ๆ ซึ่งการให้บริการดังกล่าวเป็นการบริการโดยไม่คิดค่าตอบแทน หรือค่าธรรมเนียมใด ๆ โดยให้อยู่ภายใต้ระเบียบนี้

ส่วนที่ 5 การประนอมข้อพิพาท

ข้อ 23 “ข้อพิพาท” หมายถึง ข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีแพ่ง หรือคดีอาญาซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้

ข้อ 24 การให้ควา มช่วยเหลือในการประนอมข้อพิพาท ให้กระทำโดยไม่คำนึงถึงฐานะ รายได้ ของผู้ขอความช่วยเหลือเพื่อยุติข้อพิพาทอันจะมีผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

การประนีประนอมข้อพิพาทให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี

ข้อ 25 ในการประนอมข้อพิพาทให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทเชิญคู่กรณีมาเพื่อสอบถามความประสงค์ว่าจะยินยอมให้พนักงานอัยการ หรือ ทนายความอาสา ทำการประนอมข้อพิพาทหรือไม่

ในกรณีที่คู่กรณีไม่ยินยอมให้ทำการประนอมข้อพิพาท ให้จดแจ้งเหตุผลนั้นไว้ แล้วให้คู่กรณีลงชื่อรับทราบด้วย

ข้อ 26 เมื่อคู่กรณียินยอมให้พนักงานอัยการหรือทนายความอาสาทำการประนอมข้อพิพาทก็ให้ผู้ทำการประนอมข้อพิพาทแจ้งสิทธิหน้าที่และพันธะ ทางกฎหมาย อันเป็นผลจากการประนอมข้อพิพาทให้คู่กรณีทราบโดยละเอียดแจ้งชัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลในคดีอาญาอันเป็นความผิดอันยอมความได้

ข้อ 27 ในการประนอมข้อพิพาทให้ผู้ทำการประนอมข้อพิพาทเชิญคู่กรณี บุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งตรวจสอบเอกสาร วัตถุหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องโดยความยินยอมของเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง

ข้อ 28 เมื่อคู่กรณีตกลงกันได้ ก็ให้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาท จัดทำร่างสัญญาประนีประนอมยอมความ ความแพ่งหรือความอาญา โดยให้คู่กรณีอ่านหรืออ่านให้ฟังจนเข้าใจ

SPU CHONBURI

ข้อความที่ตกลงกันได้โดยตลอดแล้วให้เสนอหั วหน้าพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณาตรวจร่างและเมื่อได้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามที่หัวหน้าพนักงานอัยการได้ตรวจร่างเสร็จแล้ว ก็ให้อ่านให้คู่กรณีทราบ และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน และให้ผู้ผู้ทำหน้าที่ประนอมข้อพิพาทลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำการประนอมข้อพิพาทไว้ด้วย

สัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ให้จัดทำขึ้นเพียงพอต่อจำนวนคู่กรณีโดยมีข้อความถูกต้องตรงกันทุกฉบับ แล้วมอบให้คู่กรณียึดถือไว้ฝ่ายละ 1 ฉบับ และอีกหนึ่งฉบับให้เก็บไว้ที่สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ ประชาชน (สคช.) ที่ทำการประนอมข้อพิพาท แล้วรายงานให้หัวหน้าพนักงานอัยการทราบด้วย

ข้อ 29 ในกรณีที่ระเบียบนี้มิได้กำหนดไว้ ให้นำข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2530 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

องค์ประกอบเกี่ยวกับสัญญาประนีประนอมยอมความ

เมื่อได้มีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททั้งก่อนจะมีการฟ้องคดีต่อศาลหรือการไกล่เกลี่ยหลังจากที่ได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วหากเป็นกรณีที่คู่กรณีที่พิพาทที่เข้าสู่ การไกล่เกลี่ยนั้นสามารถตกลงกันได้เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาทหรือคณะผู้ไกล่เกลี่ยนั้นก็จะจัดให้มีการ ทำบันทึก ข้อตกลงผลการไกล่เกลี่ยนั้นโดยการทำบันทึกสัญญา ประนีประนอมยอมความกันซึ่งสัญญาประนีประนอมยอมความนี้มีความสำคัญเพราะหากเป็นข้อพิพาททางแพ่งนั้นจะเป็นผลให้สิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ที่มีต่อกันของคู่กรณีเ ดิมนั้นระงับไปเกิดมูลหนี้ต่อกันในมูลหนี้ใหม่คือสิทธิเรียกร้องตาม มูลหนี้ใน สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ส่วนหากเป็นข้อพิพาทในคดีความผิด ที่มีโทษทางอาญาโดยเฉพาะความผิดทางอาญาที่สามารถจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ต้องเป็นประเภทที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น หากเป็นความผิดอา ญาแผ่นที่ไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ นั้นก็ไม่สามารถจะ ทำสัญญาประนีประนอม ยอมความกันได้เพราะการทำสัญญาประนีประนอมยอมความทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจกับสัญญาประนีประนอมยอม ความว่าเป็นสัญญาที่มีลักษณะอย่างไร

ความหมายของสัญญาประนีประนอมยอมความ บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญาซึ่งในมาตรา 850 ให้บทนิยามของสัญญาประนีประนอมยอมความ ไว้ว่า “อันว่าประนีประนอมย อม

SPU CHONBURI

ความ คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาท อันใดอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หรือจะมีนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน”

จากบทนิยามดังกล่าวสามารถแยกอธิบายหลักเกณฑ์ของสัญญาประนีประนอมยอมความได้ ดังนี้ คือ

1. เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีคู่สัญญาสองฝ่าย

สัญญาประนีประนอมยอมความเป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่ง เกิดขึ้นบนพื้นฐานของหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา และอยู่ภายใต้บังคับของหลักเกณฑ์การก่อให้เกิดสัญญาตามบทบัญญัติทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และบรรพ 2 ทั้งนี้ สัญญาประนีประนอมยอมความจึงต้องมีลักษณะสำคัญที่ประกอบด้วย หลักการต่าง ๆ ดังนี้

สัญญาเกิดจากการแสดงเจตนาของบุคคลแต่ละฝ่ายเข้าผูกพันกัน จึงต้องมีบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป สัญญาจะเกิดจากการแสดงเจตนาที่มีบุคคลเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ เนื่องจากความผูกพันตามสัญญานั้นเป็นการก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ในลักษณะเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้กัน คำว่า “ฝ่าย” มิได้แสดงถึงจำนวนตัวของบุคคลที่แสดงเจตนา แต่หมายถึง จำนวนของการแสดงเจตนาอันหนึ่งอันเดียวกันที่แสดงออกมา ซึ่งอาจประกอบขึ้นด้วยบุคคลหลายคนมาแสดงเจตนาเป็นหนึ่งเดียวร่วมกันก็ได้ ส่วนคำว่า “บุคคล” แบ่งออกได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็น 2 ประเภทคือ บุคคลธรรมดา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ มนุษย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยเริ่มเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย บุคคลธรรมดาที่จะเข้าทำนิติกรรมสัญญาประนีประนอมยอมความ ได้นั้นต้องมีคว ามสามารถตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วยกล่าวคือ ต้องบรรลุนิติภาวะแล้ว ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถที่ถูกจำกัดอำนาจในการทำสัญญาเป็นต้น มิฉะนั้น อาจทำให้สัญญาประนีประนอมความเป็นโมฆียะได้ และนิติบุคคล หมายถึง บุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นให้ สามารถมีสิทธิและหน้าที่ได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมี พึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยนิติบุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติได้ ภายในขอบอำนาจหน้ าที่หรือวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลตามที่กำหนดไว้ในหนังสื อบริค ณห์สนธิหรือสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน แล้วแต่กรณีไป

ดังนั้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป เข้าแสดงเจตนาก่อนนิติสัมพันธ์ในทางกฎหมายขึ้น เพื่อให้มีผลทางกฎหมาย การแสดงเจตนาจึงอาจดำเนินการโดยผู้ทรงสิทธิ์เอง หรือการมอบอำนาจให้บุคคลอื่น หรือทนายแสดงเจตนาแ ทน หรือจะเป็นการแสดงเจตนาโดยผ่านผู้แทนนิติ

SPU CHONBURI

บุคคลก็ได้ แต่ที่สำคัญผู้แสดงเจตนา ผู้รับการแสดงเจตนา หรือ ผู้รับการแสดงเจตนาแทนบุคคลอื่น จะต้องมีความสามารถในทางกฎหมาย

2. สัญญาที่มีวัตถุประสงค์ต้องชอบด้วยกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของสัญญาประนีประนอมยอมความ คือประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายต้องการจากการทำสัญญาเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องร่วมรู้ถึงสิทธิ ผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายได้รับจากการตกลงกันดังกล่าว แต่ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งมีเจตนาที่มิชอบด้วยกฎหมายประการใดก็ตาม ถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ของสัญญาที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ดังนั้ นวัตถุประสงค์ของสัญญาต้องชอบด้วยกฎหมายไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน เพราะหากมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามโดยชัดแจ้งด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว สัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวก็ตกเป็นโมฆะใช้บังคับมิได้

ความสามารถของคู่สัญญานั้นต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเรื่องความสามารถของบุคคลในการทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ซึ่งกรณีผู้เยาว์ที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายก็ไม่สามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ ด้วยถูกจำกัดด้วยความสามารถ ทั้งนี้รวมถึงผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ก็ไม่อาจที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ เนื่องจากผลที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น เป็นการที่ผู้เยาว์ได้มาซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่ง หากมีการประนีประนอมยอมความกันโดยผู้ใช้อำนาจ ปกครองต้องทำตามสัญญาแทนผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครอง ในฐ านะผู้แทนโดยชอบธรรมต้องขออนุญาต ศาลก่อน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 (12) และคำพิพากษาฎีกาที่ 1837/2523 ส่วนผู้ไร้ความสามารถ การตกลงเพื่อระงับข้อพิพาททางละเมิดต้องกระทำโดยผู้อนุบาล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 28 ส่วนคนเสมือนไร้ความสามารถ ก็ไม่สามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาททางละเมิดได้เอง ซึ่งต้องได้รับการยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 34 (11) การแสดงเจตนาทำสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาททางละเมิดนั้นมีผลผูกพันต่อสิทธิของผู้ทำตามกฎหมาย เมื่อทำ ไปโดยครบถ้วนแล้วจะอ้างว่าไม่ได้เจตนาให้ เกิดผลดังกล่าวนั้นไม่ได้ ดังนั้น กฎหมายจึงให้ความสำคัญกับความสามารถในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งกรณีบุคคลธรรมดาที่บร รลุนิติภาวะแล้วถือว่ามีวุฒิภาวะ เพียงพอที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง สามารถที่จะทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ แต่หากเป็นผู้ที่มีกฎหมายถือว่า เป็นหย่อนความสามารถ กฎหมายก็จะให้ความคุ้มครองการแสดงออกซึ่งเจตนา เป็นพิเศษเพื่อมิให้บุคคลดังกล่าวถูกเอารัดเอาเปรียบ สัญญาประนีประนอมยอมความต้องมิได้เกิด ขึ้นจากถูกกลฉ้อฉล ข่มขู่ หรือสำคัญผิด เพราะมิฉะนั้นสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นโมฆะหรือโมฆียะได้

SPU CHONBURI

3. สัญญาที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทำขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาท

สัญญาที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทำขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อระงับข้อพิพาทโดยข้อพิพาทนั้นหมายถึงข้อโต้เถียงหรือข้อโต้แย้งที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ทั้งนี้ข้อพิพาทมีสองกรณีคือ พิพาทที่มีอยู่ซึ่งเกิดขึ้นแล้วกับกรณีข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้นก็ได้ แต่สำหรับการระงับข้อพิพาททางละเมิดนั้นจะต้องเป็นกรณีที่เกิดการละเมิดขึ้นแล้ว จึงจะสามารถไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ หากไม่ มีข้อพิพาทที่มุ่งระงับแล้วก็ไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ แม้คู่สัญญาประสงค์ที่จะให้เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความก็ตาม

ลักษณะประการสำคัญสัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่สัญญาทำนั้น ต้องมีลักษณะเป็นการระงับข้อพิพาทโดยการที่คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน ทั้งนี้ ลักษณะการยอมผ่อนผันให้แก่กันและกัน หมายความว่าคู่สัญญาซึ่งมีข้อพิพาทกันอยู่ต่างสละสิทธิเรียกร้องของตนเองที่มีอยู่แล้วเพื่อผูกพันตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ฉะนั้นหากเป็นกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เพียงฝ่ายเดียวยอมผ่อนผันให้คู่สัญญาอีกฝ่าย หนึ่ง เช่นนี้ ไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความเพราะสาระสำคัญของสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับข้อพิพาทด้วยต่างฝ่ายต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกันนั้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะต้องยอมผ่อนผันให้แก่กันทั้งนี้การยินยอมอาจเกิดจากคู่กรณีเองหรือเกิดจากการเสนอแนะก็ได้ ข้อความขอ งสัญญาอ าจจะเป็นอย่างใดนั้นกฎหมายมิได้กำหนดเป็นแบบไว้ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งการตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทเพียงบางส่วนย่อมไม่ อาจทำได้ เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ระงับข้อพิพาททางละเมิ ดที่เกิดขึ้นแล้วให้ระงับสิ้นลง ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ในระหว่างคู่สัญญาไปผูกพันตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852 ที่บัญญัติไว้ให้ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละกันนั้นระงับสิ้นไปและทำให้แต่ ละฝ่ายได้สิทธิตามที่ตนแสดง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 601/2507 ลูกจ้างสัญญาประนีประนอมยอมความกับผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายยอมรับเอาค่าเสียหายในมูลละเมิดที่เกิด ขึ้น ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความย่อมทำให้สิทธิของผู้เสียหายที่เรียกร้องให้ลูกจ้าง ชดใช้ค่าสินไหมทดแท นอย่างใด ๆ ในมูลละเมิดที่ลูกจ้างกระทำขึ้นนั้นเป็นอันระงับสิ้นไปตาม มาตรา 852 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และความรับผิดชอบของนายจ้างที่ต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้าง ย่อมระงับสิ้นไปด้วยเพราะไม่มีมูลหนี้ละเมิดระหว่างผู้เสียหายกับลูกจ้างที่นายจ้างจะต้องร่วมรับผิ ดอีกต่อไป กรณีดังกล่าว

SPU CHONBURI

ผู้เสียหายคงมีสิทธิเรียกร้องสัญญาประนีประนอมยอมความเพียงสำหรับลูกจ้างเท่านั้น (วงศ์วิษฎ์ วรกิจโสภณไพศาล, 2552, หน้า 62-65)

การระงับข้อพิพาทในต่างประเทศ

การระงับข้อพิพาทนั้นมิใช่ว่าจะมีเฉพาะภายในประเทศไทยเท่านั้นซึ่งด้วยตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันต่าง ต้องดำเนินการไปด้วยการแข่งขัน และต่อสู้เพื่อให้สังคมอยู่รอดและปลอดภัย การอยู่ร่วมกันในสังคมจึงทำให้เกิดข้อพิพาทโต้แย้งกันมากขึ้น และมีการฟ้องร้องกันเป็นคดีต่อศาลทวีความเพิ่มสูงอย่างเห็น ได้ชัดสำหรับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการดำเนินค ดีต่อศาลนั้น ทุกประเทศก็จะมีปัญหาที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันคือ มีค่าใช้จ่าย เพื่อใช้ในการ สำหรับการดำเนินคดีต่อศาลนั้นมีอัตราค่าใช้จ่ายสูงเป็นไปตามสภาพของความเปลี่ยนแปลงทางการดำรงชีพในสภาวะของโลกด้วยและ การดำเนินคดีของศาลในการยุติข้อพิพาทมีความล่าช้า เพราะความยุ่งยากสลับซับซ้อนของทางคดีเพราะมีการป้องกันดีเท่าไรการก่ออาชญากรรมก็ยิ่งทำสลับซับซ้อนเพียงนั้น ก็ยิ่งยากต่อการนำคดีมาสู่ศาลแล้วจะพิพากษาคดีได้โดยง่าย จึงทำให้คดีค้างพิจารณาจำนวนมากในแต่ละประเทศจึงจำเป็นที่จะต้องหาหนทางจะแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งการระงับข้อพิพา ทโดยทางเลือกอื่น ไม่ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรืออนุญาโตตุลาการ ก็ได้รับการนำเข้ามาสนับสนุนระบบการพิจารณาคดีของศาลแล้ว ทำให้คดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล ลดลง ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงขอยกตั วอย่างระบบการระงับข้อพิพาท ในต่างประเทศ 3 ประเทศ คือ ประเทศ เครือรัฐ ออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐ อเมริกาและ ประเทศสหราชอาณาจักร โดยจะนำจุดเด่นของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแต่ละประเทศเท่านั้นมานำเสนอ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประเทศไทย ต่อไป

1. เครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia)

เดิมเคยเป็นประเทศ ในอาณานิคมของประเทศอังกฤษ การปกครองแบ่งออกเป็นรัฐบาลกลางและมลรัฐ ประกอบด้วยรัฐ 6 รัฐ เขตการปกครองตนเอง 2 มลฑล ฉะนั้นกฎหมาย จึงมีทั้งกฎหมายของมลรัฐและกฎหมายของรัฐบาลกลาง รูปแบบของกฎหม ายใช้กฎหมายแบบ จารีตประเพณี (Common law) ซึ่งเป็นไปตามแบบของประเทศอังกฤษ การที่คดีค้างพิจารณาจึงเป็นปัญหาหนึ่งของ การอำนวยความยุติธรรม ดังนั้น จึงมีการนำวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกอื่นโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประเทศออสเตรเลีย เริ่มต้นในปี ค.ศ.1980 มีการประกาศใช้ Community justice Act ซึ่งภายใต้กฎหมายนี้มีการสร้างหน่วยงานสำหรับเป็นศูนย์

SPU CHONBURI

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเล็ก ๆ และ คดีอาญา โดยผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ต้องผ่านการอบรมพิเศษ ซึ่งในปี ค.ศ.1983 ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสามารถใช้สำหรับการแก้ปัญ หาข้อพิพาทระหว่างเพื่อนบ้าน ครอบครัว ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการจ้างงานและในปีเดียวกันนี้มลรัฐต่าง ๆ ก็มีการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปใช้ และในช่วงปี ค.ศ.1980-1989 มีการเพิ่มเติมปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ มากมาย เช่น Family law Act 1975, Federal court Australia Act 1976 เพื่อรับรองกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แล ะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยองค์ กรของรัฐและองค์กรของเอกชน ในระยะนี้จะเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติการเพื่อระงับข้อพิพาทเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประเทศออสเตรเลีย มีลักษณะ ดังนี้

1.1 ผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศออสเตรเลีย ได้แก่

1. ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ศาล (Registrar) ที่เป็นนักกฎหมาย หรือพนักงานของศาลที่มีความสามารถและทักษะในการไกล่เกลี่ยข้อพิ พาท ซึ่งบางครั้งผู้พิพากษาก็ส่งคดีให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เป็นเอกชนภายนอก ซึ่งมักจะเป็นนักกฎหมายและคู่กรณียินยอมให้ไกล่เกลี่ย

2. ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอกชน ได้แก่ ผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ นักกฎหมาย ต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ ยข้อพิพาทในชุมชนก็เป็นผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่อาสาสมัครเข้ามาทำหน้าที่ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นคู่กรณีจะมีทนายความเข้ามาร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่ก็ได้ หรือคู่กรณีจะนำบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเข้ามาร่วมช่วยเหลื อในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้ ทั้งนี้ ผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องมีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อยุติข้อพิพาทได้ เช่นถ้าเป็นผู้แทนของ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ก็จะต้องมีอำนาจในการกระทำแทนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

1.2 ประเภทคดีที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ประเทศออสเตรเลียมีคดีหลายประเภทที่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ย ได้ โดย ที่ประเทศเครือรัฐออสเตรเลียนั้นได้ มีกฎหมายหลายฉบับที่ได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้นำมาประกอบ การสนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ ซึ่งอาจถือได้ว่าคดีแทบทุกชนิดสามารถไกล่เกลี่ยได้ทั้งสิ้น คือไม่มีการกำหนดจำกัดประเภทคดีที่ห้ามการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่ตามสถิติการไกล่เกลี่ยส่วนมากคดีในการดำเนิน เกี่ยวกับทางด้าน ธุรกิจ การขนส่ง ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร จะมีการระงับข้อพิพาท ด้วยการไกล่เกลี่ยจำนวนมากกว่าคดีอื่น ๆ และจะมีปริมาณรองลงมาคือจำพวกคดีที่เกี่ยว ด้วยคดีครอบครัว คดีที่ดิน คดีที่พิพาทกัน เกี่ยวกับแนวเขตที่ดิน ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา ก็

SPU CHONBURI

ถูกนำมาใช่เช่นกัน เช่นที่ Supreme Court Of Western Australia ซึ่งเรียกว่าการประชุมคดีอาญา ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ผูกพันในศาลในการพิจารณาพิพากษา การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงไม่เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดี และการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทมิได้ดำเนินโดยเจ้าหน้าที่ศาล แต่อย่างใด (วงศ์วศิษฏ์ วรกิจโสภณไพศาล, 2552, หน้า 67)

1.3 กฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ประเทศออสเตรเลียแบ่ง การปกครองออกเป็นมลรัฐจำนวนหลายมลรัฐ จึงมีกฎหมายทั้งระดับมลรัฐ (Federal law) และรัฐบาลกลาง (State law) ซึ่งมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องและบัญญัติถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีดังนี้

(1) Family Law Act 1975 บัญญัติ ให้บุคคลที่เป็นผู้ปกครองร้องขอให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คู่กรณีจะต้องยินยอมในการไกล่แกลี่ยข้อพิพาท ในศาลครอบครัวหรือศาลแขวง และเจ้าหน้าที่จะจัดการให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และศาลภายใต้กฎหมายต้องให้คำแนะนำแก่คู่กรณี ที่ต้องการช่วยเหลือจากผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถ้าเชื่อว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพา ทสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้

(2) Federal Court of Australia Act 1976 บัญญัติ ให้ศาลสามารถส่งคดีให้ดำเนินการไกล่เกลี่ย โดนที่ไม่ต้องพิจารณาว่าคู่กรณีจะยินยอมหรือไม่ และผู้ไกล่เกลี่ยมีความคุ้นเคยกัน และได้รับการป้องกันเช่นเดียวกันกับผู้พิพากษา ผู้พิพากษา อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เหมาะสมได้

(3) Mediation Act 1997 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดให้การไกล่เกลี่ยเป็นวิชาชีพโดยบัญญัติให้รัฐมนตรีประกาศมาตรฐานความสามารถของผู้ จะขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีบทบัญญัติเรื่องการกำหนดเ รื่องขึ้นทะเบียนผู้ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กำหนดระ ยะเวลาการขึ้นทะเบียน ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ 3 ปี นับแต่ขึ้นทะเบียน ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตภายใต้กฎหมายนี้จำนวน 9 แห่ง

(4) Community Justice Centre Act 1983 No.127 Court Act ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพา ทคือผู้อำนวยการศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน หรือเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีโดยการรับรองของผู้อำนวยการศูนย์ไกล่เกลี่ยชุมชน

(5) Supreme Court Act 1970 No.52 ศาลอาจกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

SIUCHONBURI

(6) District Court Act 1986 No.209 บัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับการแต่งตั้งโดยรับความเห็นชอบจากคู่กรณี หรือแต่งตั้งโดยศาลจากรายชื่อที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นผู้รวบรวม

นอกจากกฎหมายหลัก ๆ ข้างต้นที่บัญญัติการรับรองการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว ยังมีกฎหมายจำนวนมากที่นำมาใช้สนับสนุนเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เช่น

(1) Rural Lands Protection Act 1988 No.143 มาตรา 234 บัญญัติไว้ให้สภาแห่งรัฐแก้ปัญหาพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(2) Land and Environment Court Act 1979 No.204 Part 18 มาตรา 1 บัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ หรือ บุคคลอื่นที่เกี่ยวกับเนื้อหาข้อพิพาท

(3) Farm Dept Mediation Act 1994 No.91 กำหนดให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกร

(4) Community Land Management Act 1989 No.202 บัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบัน หรือบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถาบัน

(5) National Health Act 1953 บัญญัติให้อาจจะพยายามให้ตกลงกันได้ด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

1.4 หลักการที่สำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

หลักการที่สำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศออสเตรเลีย ก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศไทย คือ

1) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่วนใหญ่และอนุญาโตตุลาการเกิดจากความยินยอมของคู่กรณี ซึ่งไม่บังคับให้คู่กรณีเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ยกเว้น บางกรณีที่ศาลสามารถสั่งให้เข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

2) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นผู้ที่มีความอิสระและเป็นกลาง ที่ไม่มีหน้าที่ในการทำคำชี้ขาดนอกจากการกระตุ้นให้คู่กรณีเปิดการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องพิพาท

3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นความลับ ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและจะต้องรักษาความลับของคู่กรณี โดยไม่นำไปเปิดเผยไม่ว่ากรณีใด ๆ

4) ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ไม่สามารถนำไปเปิดเผย หรือนำไปเป็นพยานในชั้นศาล หรืออนุญาโตตุลาการได้ หากการไกล่เกลี่ยไม่ประสบความสำเร็จ

1.5 การคุ้มกันผู้ไกล่เกลี่ย

SPU CHONBURI

ผู้ไกล่เกลี่ยในประเทศออสเตรเลีย มีความคุ้มกัน (Immunity) และได้รับการปกป้อง (Protection) จากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในระบบเดียวกับผู้พิพากษาและอนุญาโตตุลาการที่ปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและอาญา สำหรับความผูกพันของสัญญาประนีประนอมยอมความ ภายหลังจากที่คู่กรณีได้ตกลงกันและทำสัญญาประนีประนอมยอมความ สัญญาประนีประนอมยอมความผูกพันคู่กรณี หากฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามก็สามารถนำสัญญาดังกล่าวไปฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลได้เช่นเดียวกันกับการบังคับสัญญาประนีประนอมยอมความทั่วไปทุกประเทศ

1.6 การอบรมและพัฒนาบุคลากรในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทใน ประเทศ เครือรัฐ ออสเตรเลียได้รับการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรการอบรม ที่กำหนดให้ผู้อบรมอย่างน้อยสามวัน ประกอบด้วยทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การฝึกปฏิบัติการไกล่เกลี่ ยข้อพิพาท โดยผ่านการประเมินของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ หลักสูตรของ การอบรมของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น University of South Australia, Adelaide University ฯลฯ และมหาวิทยาลัยต่างประเทศเช่น Harvard University, Bond University นอกจากนี้ยังมีหน่วยงา นเอกชนดำเนินการให้การอบรมด้วย เช่น LEADR, The Accord Group เป็นต้น

1.7 ค่าใช้จ่ายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเจ้าหน้าที่ศาล คู่กรณีที่ยื่นข้อเรียกร้องข้อไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะต้องเสียค่าป่วยการ แต่ทั้งนี้อาจจะขอให้ศาลยกเว้น หรือ ลดค่าป่วยการก็ได้ นอกจากนี้ยังมีการช่วยเหลือทางกฎหมายหรือมีบัตรประกันสุขภาพ (Health care card) แต่หากผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นบุคคลภายนอก คู่กรณีจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายตามที่คู่กรณีตกลงกัน นอกจากนี้จะต้องเสียค่าป่วยการทนายความฝ่ายตนด้วย

1.8 ผลของการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความ

ผลของการผิด สัญญาประนีประนอ มยอมความกรณีตกลงกันแล้ว ฝ่ายห นึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงตาม สัญญานั้นคู่กรณีสามารถนำสัญญานั้นไปขอ ให้ศาล ออกคำบังคับ เพื่อให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นได้โดยมิต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลก่อนโดยนำแนวทางของกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการมาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย มีพัฒนาการที่ยาวนาน และ มีการใช้ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างกว้างขวาง ทั้งในและนอกศาลไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกช นในชุมชน เนื่องจากประเทศ เครือรัฐออสเตรเลียมีระบบกฎหมาย

SPU CHONBURI

เป็นกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) จึงง่ายแก่การบัญญัติกฎหมายรองรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาท ซึ่งทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิชาชีพหนึ่งและช่วยลดปัญหาการระงับข้อพิพาทในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว

2. สหรัฐอเมริกา (United State of America**)**

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การระงับข้อพิพาทมีทั้งในศาลและนอกศาลและ ในการระงับข้อพิพาทในศาลมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยได้มีการจัดตั้งโครงการระงับข้อพิพาทโดยทางอื่นในขั้นตอน แรกเพียงแต่ตั้งหน่วยงานอื่นในศาลเพื่อทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทโดยให้บุคคลที่ไม่ใช่ผู้พิพากษาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยโดยต่อมาได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับและมีการจัดตั้งสำนักระงับข้อพิพาทโดยทางอื่นขึ้นอย่างเป็นทางการ มีผู้อำนวยการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสำนักดังกล่าวมีหน้าที่รับผิดชอบในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท โดยเป็นผู้คัดเลือกผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจากผู้พิพากษาที่เกษียณอายุแล้ว หรือผู้ที่คู่ความคัดเลือกผู้ที่มีรายชื่อในบัญชีของสำนักงานเพื่อทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย หากไม่สามารถเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้ผู้พิพากษ าจะเป็นผู้เรียกให้ ถ้าหากคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้จึงฟ้องคดีต่อศาล ในหลายมลรัฐได้มีกฎหมายบังคับไว้ว่า คดีมโนสาเร่จำเป็นจะต้องผ่านการระงับข้อพิพาทโดยทางอื่นก่อนจึงจะสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้ ซึ่งกระบวนการยุติข้อพิพาทโดยทางอื่นในประเทศสหรัฐอเมริกามีหลายรูปแบบไ ม่ได้จำกัดเฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการอนุญาโตตุลาการ การประเมินคดีเบื้องต้น (Early neutral evaluation) การพิจารณาคดีโดยย่อ (Summary trail) และสัปดาห์การหาข้อตกลง (Settlement week) ซึ่งกล่าวในสังเขป ดังนี้

การอนุญาโตตุลาการเ ป็นกระบวนกา รที่คู่ความเลือกผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาทมาเป็นอนุญาโตตุลาการ ทำหน้าที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของคดี อนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งหรือสองคนจะรับฟังพยานหลักฐานของคู่ความทั้งสองฝ่าย โดยพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อทำความเห็นโดยความเห็นของอนุญาโตตุลาการนั้นจะเป็นเพียงแนวทางเบื้องต้นสำหรับคู่ความในการตัดสินใจว่าจะต่อสู้คดีต่อไปหรือไม่ ความเห็นนั้นไม่มีผลผูกพันต่อคู่ความ กระบวนการอนุญาโตตุลาการมีใช้ในกระบวนการยุติข้อพิพาทในศาลชั้นต้นในระบบศาลสหรัฐ 24 ศาล จากทั้งหมด 94 ศาล การอนุญาโตตุลาการไม่เป็นการระงั บข้อพิพาทที่ดีที่สุดเนื่องจากกระบวนการอนุญาโตตุลาการมีฝ่ายแพ้ชนะคดีและมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นกระบวนการที่นิยมมากในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการตกลงของคู่ความเอง โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางค อย

SPU CHONBURI

ช่วยเหลือและเสนอแนวทางในการยุติข้อพิพาทโดยสันติวิธี ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้สมัครใจลงชื่อเพื่อให้ศาลคัดเลือกเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ศาลจะตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือกผู้ไกล่เกลี่ย

การประเมินผลคดีเบื้องต้น (Early neutral evaluation) คือการจัดให้นักกฎหมายที่เป็นกลางเข้ามาฟังคำแถลงของคู่ความ และให้ความเห็นทางกฎหมายเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของประเด็นในคดี ผลประโยชน์ของคู่ความแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร การประเมินคดีเบื้องต้นโดยผู้เป็นกลางไม่ใช่การบังคับให้คู่ความยอมรับ แต่เป็นการให้ข้อคิดเห็นกับคู่ความทั้งฝ่ายเพื่อที่จะตัดสิน ใจว่าจะดำเนินคดีต่อไปหรือไม่

การพิจารณาคดีโดยย่อ (Summary trail) ศาลสหรัฐอเมริกาอาจใช้กระบวนการ ดำเนินคดีโดยย่อโดยให้คู่ความเสนอสำนวนคดีของตนแบบย่อ โดยไม่มีการนำสืบพยานหลักฐาน จากนั้นผู้พิพากษาหรือลูกขุนจะทำความเห็น คู่ความจะรับความเห็นนั้นได้หรือไม่ก็ได้

สัปดาห์หาข้อตกลง (Settlement week) วิธีนี้ศาลจะพักการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราวและ เปิดโอกาสให้คู่ความเจรจายุติข้อพิพาทในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาดำเนินการ เพื่อให้คู่ความสามารถตกลงกันได้ ศาลอาจจะใช้กระบวนการนี้ในกรณีที่คดีคั่งค้างเป็นเวลานาน

ดังนั้น กระบวนการยุติข้อพิพาทโดยทางอื่น (ADR) ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นกระบวนการที่แต่ละศาลต้องพิจารณาเองว่าจะใช้วิธีการใด ระบบ ADR ของสหรัฐมีพัฒนาการเป็นเวลากว่า 25 ปี ปรัชญาของศาลในการใช้ ADR เริ่มต้นจากความคิดที่ว่าศาลควรจะมีวิธีการยุติข้อพิพาทหลายวิธีให้ประชาชนเลือก คดีทุกคดีไม่จำเป็นใช้วิธียุติข้อพิพาทอย่างเดียวกัน และคู่ความสามารถยุติข้อพิพาทได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีสืบพยานในศาลเสมอไป (บุญตา ส. ผาบมีชัย, 2547, หน้า 25) จากสภาพปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดี เนื่องจากปริมาณคดีล้นศาลประกอบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีนั้นค่อนข้างสูง และระบบการพิจารณาของศาลมีความซับซ้อนจึงทำให้เกิดการหาแนวทางเลือกใหม่ในการระงับข้อพิพาทขึ้น เพื่อเป็นกระบวนการสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งในปี ค.ศ.1960 กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้มีการพัฒนาและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในมลรัฐต่ าง ๆ โดยการดำเนินการไกล่เกลี่ยระยะแรกเกิดขึ้นที่เมือง โคฟ แลนด์ มลรัฐ โอไฮโอ ด้วยการจัดตั้งเป็นศูนย์ระงับข้อพิพาทใช้ชื่อว่า “Neighborhood Justice Centers” และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลกลาง การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระยะแยกนำมาใช้กับคดีมโนสาเร่ (Patty Case) ในศาลแขวง (Municipal Court) และต่อมาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบทางเลือกของบริการแก้ไขปัญหาข้อพิพาททั้งระดับอำเภอ เมือง มลรัฐต่าง ๆ และศาล ซึ่งต่อมามีการออกพระราชบัญญัติปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ค .ศ.1990 (The Civil Justice Reform 1990) โดยเป็นการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการในการพิจารณาคดีแพ่งใน

SPU CHONBURI

ศาลชั้นต้นของมลรัฐบาลกลาง ด้วยการนำวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ และในปี ค.ศ.1998 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alterative Dispute Resolution Act 1998 (ADR)) ออกใช้ โดยกำหนดให้ศาลชั้นต้นแห่งพันธรัฐจะต้องจัดให้มีระบบ ADR อย่างน้อยหนึ่งระบบในคดีแพ่งและ พาณิชย์ ต่อมาเมื่อสภาครองเกรส (Congress) ของสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายสหพันธรัฐ (Federal law) เพิ่มฐานความผิดในกฎหมายอาญาทำให้เขตอำนาจศาลสหพันธรัฐในส่วนที่เ กี่ยวข้องกับคดีอาญาเพิ่มขึ้นอย่างมากในขณะเดียวกันคดีแพ่งและพาณิชย์ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ศาลต่าง ๆ ทั้งระดับมลรัฐและศาลในระดับพันธรัฐนอกจากการพิจารณาคดีตามปกติแล้ว ก็มีการนำระบบการระงับข้อพิพาททางเลือกอื่นมาใช้อย่างเป็นระบบ

2.1 การระงับข้อพิพาท

การระงับข้อพิพาทโดยศาลของสหพันธรัฐ โดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยวิธีการระงับข้อพิพาทแบบอนุญาโตตุลาการและวิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการของศาลชั้นต้นสหพันธรัฐใช้ระบบบังคับ กล่าวคือ ศาลจะกำหนดให้คดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีการฟ้องร้องต่อศาลแ ละมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 150,000 เหรียญสหรัฐหลังจากมีการยื่นคำให้การและผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนพยานหลักฐานที่เรียกว่า Discovery แล้วจะต้องเข้าสู่ระบบอนุญาโตตุลาการให้มีคำชี้ขาดก่อน โดยศาลจะเป็นผู้จ่ายค่าป่วยการแก่อนุญาโตตุลาการจากงบประมาณของศาลเอง แต่เนื่องจากร ะบบอนุญาโตตุลาการเป็นระบบบังคับ คำชี้ขาดของระบบอนุญาโตตุลาการจึงไม่มีผลผูกพัน และเปิดโอกาสให้คู่ความที่ไม่เห็นด้วยคัดค้านคำชี้ขาดภายใน 30 วัน โดยหากมีการคัดค้านจะทำให้คดีนี้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีตามปกติซึ่งจะมีการสืบพยานต่อไปเรียกว่า Trail de Novo หากภายหลังจากที่ศาล พิจารณาและมีคำพิพากษาแล้วเป็นคุณแก่คู่ความทุกฝ่ายที่คัดค้านน้อยกว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแล้ว คู่ความผู้ที่คัดค้านจะต้องเป็นผู้เสียค่าป่วยการให้แก่อนุญาโตตุลาการที่ศาลได้เสียไปแทน แต่หากไม่มีคู่ความฝ่ายใดคัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการภายใน 30 วัน คำชี้ขาดนั้นก็จะมีผลบังคับ เจ้าพนักงานศาลผู้รับผิดชอบจะจัดพิมพ์คำสั่งให้ผู้พิพากษาเจ้าของเรื่องลงนามเพื่อบังคับตามคำชี้ขาด การไกล่เกลี่ยในศาลสหพันธรัฐ จะใช้ในคดีที่มีทุนทรัพย์สูงและมีความซับซ้อน โดยกฎหมายให้อำนาจศาลพิจารณาว่าสมควรจะส่งคดีนั้น ๆ เข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยของศาลหรือไม่ในกระบวนการไกล่เกลี่ยของศาลมีการกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ อย่างชัดเจน อย่างเช่นก่อนที่จะมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลจะมีหนังสือแจ้งให้คู่ความและทนายความทั้งสองฝ่ายทราบ ผู้ไกล่เกลี่ยจะกำหนดให้คู่ความทำรายงานเบื้องต้ นเกี่ยวกับคดีของแต่ละฝ่าย เพื่อจะได้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับคดีที่จะทำการไกล่เกลี่ย กระบวนการไกล่เกลี่ยและเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับระหว่างการไกล่เกลี่ยจะถือเป็นความลับ

SPU CHONBURI

สถานที่ไกล่เกลี่ยอาจใช้ในศาลนั้นเองหรือก้องประชุมในสำนักงานของผู้ไกล่เกลี่ยก็ได้ กรณีการไกล่เกลี่ยสำเร็จคู่ความก็จะทำความตกลงกัน แล้วแจ้งเจ้าหน้าที่ศาลเจ้าหน้าที่ศาลก็บันทึกข้อตกลงตามแบบฟอร์มคำพิพากษาตามยอมให้ศาลลงนาม แต่หากกรณีการไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ ก็จะส่งสำนวนคดีเข้าสู่ระบบการพิจารณาคดีของศาลตามปกติต่อไป

2.2 ผู้ที่ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการหรือผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการหรื อผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลนั้น จะเป็นอาสาสมัครและการเป็นอนุญาโตตุลาการหรือเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนับว่าเป็นงาน ที่มีเกียรติ และเป็นการกระทำเพื่อสาธารณประโยชน์ แต่ทั้งนี้ศาลจะเป็นผู้จ่ายค่าป่วยการให้ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่มาก สำหรับก่อนการปฏิบัติหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการหรือผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จะต้องผ่านการอบรมในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้ที่ผ่านการอบรมแล้วจะได้รับการขึ้นบัญชีรายชื่อพร้อมคุณสมบัติไว้ ในการเลือกอนุญาโตตุลาการหรือผู้ไกล่เกลี่ยในแ ต่ละคดี ทางศาลจะเป็นผู้พิจารณาเลือกตามความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัติสำหรับผู้ไกล่เกลี่ยในแต่ละชั้นศาลชั้นต้นของสหพันธรัฐคงมีรายละเอียดที่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งบางศาลใช้ผู้พิพากษาอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า Magristrate Judge ที่เป็นผู้พิพากษาช่วยสนับสนุนง านของผู้พิพากษาของศาลสหพันธรัฐ (Federal district judge) เป็นผู้ไกล่เกลี่ยด้วย (วรศ์วศิษฏ์ วรกิจโสภณไพศาล, 2552, หน้า 70-71)

2.3 ผลของการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความในสหรัฐอเมริกา เน้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเช่นเดียวกับนานาประเทศอื่นโดยนำหลักการของการอนุญาโตตุ ลาการมาใช้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาคดีล้นศาลได้อย่างมีระบบและมาตรฐานในกระบวนการให้ความยุติธรรมนั้นจึงนำหลักการอนุญาโตตุลาการมาใช้ในส่วนการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น เช่นเดียวกันคือหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิ บัติตามข้อตกลงในสัญญานั้นก็สามารถร้อ งขอออกคำบังคับเพื่อให้คู่กรณีอีกฝ่ายนั้น ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นได้เลยโดยมิต้องนำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นไปฟ้องต่อศาลก่อน

ดังนั้นเมื่อได้เปรียบเทียบสัญญาประนีประนอมของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจึง เห็นได้ว่าการนำเอาระบบอนุญาโตตุลาการ มาใช้กับระบบการไกล่เกลี่ย เชิงบังคับจะทำให้ สามารถระงับข้อพิพาท ให้ยุติลงได้อย่าง รวดเร็ว อีกทั้งหากไม่มีการโต้แย้ง คัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการศาลสามารถลงนามในคำสั่งบังคับคดีตามคำชี้ขาดทันทีเป็นการลด ขั้นตอนของคดีที่ได้ผล ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทลักษณะการดำเนินการไกล่เกลี่ยก็เหมื อนกับระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของไทย คงแตกต่างกันบ้างสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเท่านั้น

3. สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ

SPU CHONBURI

ประเทศสหรัชอาณาจักร ชื่ออย่างเป็นทางการคือ สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (United kingdom of Great Britainand Northern Ireiland) ประเทศสหราชอาณาจักรหรือที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปคือประเทศอังกฤษ เป็นประเทศหนึ่งที่มีใช้กฎหมายในรูปแบบกฎหมายแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Common law) ซึ่งเป็นต้นแบบของระบบกฎหมายในระบบนี้ก็ว่าได้โดยที่ ปัจจัยต่าง ๆ ของสภาพปัญหาของการดำเนินทางคดีต่อศาลในประเทศอังกฤษ ย่อมที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันกับนานา ประเทศ ไม่ว่าจะในประเทศ สหราชอาณาจักร หรือประเทศ อื่น ๆ ก็ตามล้วนย่อมไม่มีความแตกต่างแต่อย่างใด จึงทำให้ศาลในประเทศสหราชอาณาจักร ได้สร้างระบบบริหารจัดการทางคดีที่มีประสิทธิภาพ โดยมาตรการหนึ่งในระบบบริหารจัดการคดีที่มีการนำมาใช้ คือ กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative dispute resolution) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท บทบาทที่สำคัญของมาตรการนี้ คือ การพยายามทำให้คดีจำนวนหนึ่งยุติลงไปด้วยความรวดเร็ว โดยที่ไม่จำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิ จารณาในศาลอย่างเต็มรูปแบบ แต่อย่างใด ในการพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลของประเทศสหราชอาณาจักร นั้นมีปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่ สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ศาลและคู่ควา มหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญ กับรูปแบบพิธี การ ในการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นอย่างมาก คือการกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์สำคัญของการบริหารจัดการคดีไว้ว่า หมายถึง การกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนให้คู่ความใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก หากศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่สมควรมีหน้าที่ จะต้องอำนวยความสะดวกในกรณีที่ เป็นการ สมควรและเหมาะสม ว่าจะใช้วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกข้อกำหนดนี้ทำให้ศาลเกิดหน้าที่ต้องพิจารณาความเหมาะสมของการนำวิธีการระงับ ข้อพิพาท เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดี แต่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับค่าใช่จ่ายในคดี โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศสหราชอาณาจัก รนั้นมีองค์กรที่ ทำการ ไกล่เกลี่ ยระงับข้อพิพาทโดยศาลและการ ไกล่เก ลี่ยระงับข้อพิพาท ที่เป็นขององค์กรเอกชนด้วย

3.1 กระบวนการไกล่เกลี่ยโดยศาล กระบวนการพิจารณาคดีของศาลในประเทศอังกฤษมีระบบที่เรียกว่า The English Rule ซึ่งโดยสาระสำคัญ คือ การที่ศาลมีอำนาจที่จะกำห นดให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีต้องชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแก่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี ทั้งค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินคดีและค่าตอบแทนทนายความตามที่ฝ่ายชนะคดีได้จ่ายให้แก่ทนายความไป เงินจำนวนดังกล่าวซึ่งอาจจะมีจำนวนมากก็ได้เมื่อเทียบกับจำนวนเงินตามที่คู่ความเรียกร้องกันในคดี เงินค่าใช้จ่ายที่ผู้แพ้คดีจ่ายให้แก่ผู้ ชนะนี้จึงมีความสำคัญในระบบกฎหมายของอังกฤษจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งหากมีการนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของไทยนี้จะมี

SPU CHONBURI

ความแตกต่างกันอย่างมากคือ เงินค่าทนายความที่คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีในศาลของไทยจ่ายให้แก่ฝ่ายชนะคดีนั้นจะไม่มีความสัมพันธ์กับค่าทนายความที่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีคดีจ่ายแก่ทนายความจริง ๆ การเปลี่ยนแปลงค่าทนายความตามข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่ผู้แพ้คดีชำระแทนแก่ผู้ชนะคดีนั้นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ การกำหนดเรื่องปัจจัยที่ ศาลจะต้องใช้ประกอบการพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระแทนแก่ผู้ชนะคดีนั้น ศาลต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมของคู่ความทุกฝ่ายตั้งแต่ก่อนเสนอคำฟ้องให้ดำเนินการพิจารณาคดีของศาลและหลังการฟ้องคดีต่อศาลซึ่งหากคู่ความได้ดำเนินการพยายามที่จะระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย อยู่แต่ต้นมานั้นจะเป็นเงื่อนไขให้ศาลเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดเงื่อนไขในการระงับข้อพิพาทให้แก่คู่ความนั้นตลอดเวลาคือเป็นการช่วยกระตุ้นให้คู่ความนั้นมีความตื่นตัวเสมอในการการจะระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกมากยิ่งขึ้น เพราะผลของการไม่พยายามใช้กระบว นการระงับข้อพิพาททางเลือก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจจะส่งผลต่อการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระแทนของศาลคือเป็นดุลพินิจของศาลให้กำหนดเงินค่าทนายความแทนแก่ผู้ชนะคดี เช่นแม้ในกรณีที่โจทย์ชนะคดีต่อจำเลย แต่หากศาลพิจารณาเห็นว่าพฤติกรรมของโจทย์ในระหว่างดำเนินคดีกระบวนการพิจารณาไม่ให้ความร่วมมือ ในการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศาลได้เคยเสนอแนะให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว แต่โจทก์ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีที่เกิดขึ้นแล้วหากมีการไกล่เกลี่ยโอกาสเป็นไปได้สูงที่คดีจะสามารถตกลงกันได้ โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานในกรณีเช่นนี้ศาลอาจจะลดจำนวนค่าใช้จ่ายที่เดิมควรจะให้จำเลยชำระแทนโจทก์ลงไปจำนวนที่ศาลเห็นสมควร เหตุผลที่รองรับแนวคิดลักษณะนี้อาจจะกล่าวได้ว่าค่าใช้จ่ายค่าทนายความที่ถูกลดลงนี้เป็นค่าใช้จ่ายที่ความจริงและสามารถประหยัดได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การที่โจทก์ดึงดันไม่ยอมเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงถือว่าโจทก์เป็นฝ่ายที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ขึ้นมาเองดังนั้นจึงไม่สมควรให้จำเลยต้องมารับภาระชดใช้ค่าใช้จ่ายที่โจทก์ก่อขึ้นโดยไม่จำเป็นนี้ด้วย แต่การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดลักษณะนี้ไม่ได้เป็นการเปลี่ ยนแปลงหลักการที่ว่า การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยต้องอาศัยความสมัครใจของคู่ความ การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดดังกล่าวนี้เป็นเพียงแต่การสร้างแรงจูงใจให้แก่คู่ความในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้มากขึ้นเท่านั้นเอง แต่แรงจูงใจนี้อาจจะส่งผลต่อฝ่ายโจทก์มาก กว่าฝ่ายจำเลย เพราะฝ่ายโจทก์มีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบมากกว่าฝ่ายจำเลย เพราะฝ่ายโจทก์มีโอกาสที่จะได้รับ ผลกระทบมากกว่าจำเลยประการสำคัญคือเป็นการสร้างแรงจูงใจลักษณะนี้จึงเป็นการให้คุณว่าหากคู่ความสามารถตกลงกันได้ รับประโยชน์ที่เป็นตัวเงินกลับคืนไป แต่หากไม่เข้ าร่วมการไกล่เกลี่ยหรือไม่สามารถตกลงกันได้ คู่ความก็เพียงกลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติ โดยไม่เกิดผลเสียหาย

SPU CHONBURI

กับประโยชน์ใด ๆ การสร้างแรงจูงใจ ของศาลอังกฤษในที่นี้ เพียงแต่เป็นการสร้างแรงจูงใจ ให้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเท่านั้น แต่ไม่ได้สร้างแรงจูงใจไปถึงผลของการไกล่เกลี่ยด้วย เพราะหากคู่ความให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว การตกลงหรือไม่ตกลงยังเป็นอิสระของคู่ความอยู่เช่นเดิม

3.2 ค่าตอบแทนการใช้บริการไกล่เกลี่ย สำหรับค่าตอบแทนการใช้บริก ารไกล่เกลี่ยของศาลอังกฤษ คือ ค่าตอบแทนผู้ไก ล่เกลี่ยที่มีลักษณะต่างกับ ระบบการไกล่เกลี่ยของไทยภาระค่าตอบแทนผู้ไกล่เกลี่ย นั้นจะเป็น สำนักศาลยุติธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนค่าตอบแทนที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะได้รับแล้วแทบจะเรียกไม่ได้ว่าเป็นค่าตอบแทน เพราะมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับภาระและค่าใช้จ่ายในการ ไกล่เกลี่ย มิใช่ค่าตอบแทนในลักษณะวิชาชีพ และ ในการทำงานต้องใช้ความเสียสละในการทำงานค่อนข้างสูง ในประเทศอังกฤษ ศาลจัดระบบการไกล่เกลี่ยโดยวางอยู่บนแนวคิดที่ว่าโลกนี้ไม่มีของฟรี (This is no free lunch) การที่คู่ความจะพึ่งพาระบบการไกล่เกลี่ยจึงต้องมีการเสียค่ าใช้จ่ายเพื่อตอบแทนการให้บริการของผู้ไกล่เกลี่ยด้วย หากทุนทรัพย์ที่พิพาทมีจำนวนน้อยกว่า 5,000 ปอนด์หรือประมาณ 350,000 บาท (เมื่อคิดราคาแลกเปลี่ยนหนึ่งปอนด์เท่ากับ 70 บาท) คู่ความจะต้องเสียค่าบริการ 250 ปอนด์หรือประมาณ 17,500 บาท หากทุนทรัพย์ที่พิพาทอยู่ระหว่าง 5,000 ปอนด์ หรือ 15,000 ปอนด์ หรือประมาณ 1,050,000 บาท เสียค่าบริการ 500 ปอนด์ หรือประมาณ 35,000 บาท เสียค่าบริการ 750 ปอนด์หรือประมาณ 52,500 บาท หากทุนทรัพย์เกินกว่านี้คู่ความต้องตกลงจำนวนค่าบริการกับผู้ให้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นเรื่อง ๆ ตามปกติคู่ความแต่ละฝ่ายจะแบ่งกันรับผิดชอบค่าบริการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฝ่ายละกึ่งหนึ่ง จากการกำหนดค่าบริการดังกล่าวนี้ทำให้คดีที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีแนวโน้มที่จะเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์สูงกว่า 500 ปอนด์หรือ 350,000 บาท ซึ่งอาจเทียบได้กับคดีมีทุนทรัพย์เกินเขตอำนาจของศาลแขวงในประเทศไทย ระบบการคิดค่าบริการดังกล่าวนี้ทำให้คู่ความต้องพิจารณาอย่างรอบคอบมากขึ้นว่าควรใช้ระบบนี้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เพราะอัตราส่วนของค่าบริการไกล่เกลี่ยต่อจำนวนทุนทรัพย์จะเป็นอัตรา ส่วนที่ค่อนข้างสูงมากแต่ความคุ้มค่าจะเริ่มมากขึ้นเมื่อทุนทรัพย์เพิ่มขึ้นเนื่องจากอัตราส่วนของค่าบริการไกล่เกลี่ยเมื่อเทียบกับทุนทรัพย์จะลดลงตามลำดับ ในประเทศสหราชอาณาจักร จะใช้แนวทางการดำเนินงานที่แตกต่างออกไป ซึ่งหากมองในมุมมองการบริหารจัดการที่กำลังได้รับความนิยมในภาคเอกชนอยู่ในปัจจุบันอาจจะเรียกได้ว่าเป็นการให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาทำหน้าที่แทนบางส่วน (Outsourcing) เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานดำเนินงานเฉพาะงานหลักที่จำเป็นและไม่สามารถให้คนอื่นทำแทนได้ โดยอาจจะเป็นเพราะเป็นงานที่องค์กร หรือหน่วยงานมีความชำนาญมากกว่าหรือเป็ นความคุ้มค่า

SPU CHONBURI

มากกว่าที่จะทำเอง กระบวนการ Outsourcing ในงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลอังกฤษ คือ เมื่อคู่ความประสงค์ที่ จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อนที่จะดำเนินการส่งต่อการดำเนินการให้หน่วยงานผู้ให้บริการไกล่เกลี่ยภายนอก (Service providers) เช่นศูนย์การระงับข้ อพิพาทแบบมีประสิทธิภาพ (Centre for effective dispute resolution) เป็นต้น โดยหน่วยงานภายนอกเหล่านี้จะเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานวันนัดต่าง ๆ ตลอดจนการคัดสรรผู้ไกล่เกลี่ยที่จะมาทำหน้าที่ในแต่ละคดี และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้การให้บริการการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทใน ศาลของประเทศสหราชอาณาจักร ต้องมีการคิดค่าบริการด้วยเนื่องจากแม้หน่วยงานนี้อาจจะไม่ใช่หน่วยงานทางธุรกิจที่แสวงหากำไร แต่ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานพอสมควร ซึ่งข้อแตกต่างบางประการนี้ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากการพัฒนางานและผู้ไกล่เกลี่ยในระบบของอังกฤษมีการดำเนิ นงานมาพอสมควรจนทำให้การทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยกลายเป็นวิชาชีพที่สามารถคิดค่าตอบแทนจากผู้ใช้บริการได้ อีกทั้งคู่ความมีความเชื่อมั่นในการให้บริการและการทำงานของหน่วยงานภายนอกเหล่านี้ถึงระดับที่สามารถไว้วางใจให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนศาลโดยไม่ทำให้กระทบกระเทือนถึงศาลได้

3.3 ระยะเวลาการไกล่เกลี่ย เมื่อได้กล่าวถึงค่าตอบแทนการไกล่เกลี่ยที่คิด จากคู่ความความจริงแล้วการคิดค่าบริการนั้นยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่เชื่อมโยงกันอยู่ แต่ขอแยกมากล่าวไว้ในที่นี้เพื่อขยายความบางส่วนให้ละเอียดมากขึ้น กว่าการแฝงอยู่ในประเด็น ค่าตอบแทน ปัจจัยดังกล่าวนี้คือ ระยะเวลาการไกล่เกลี่ย โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยของระบบศาลอังกฤษมีการกำหนดระยะเวลาการไกล่เกลี่ยไว้ค่อนข้างเคร่งครัดชัดเจนว่าจะดำเนินการไกล่เกลี่ยนานเพียงใด ในกรณีของทุนทรัพย์เล็กน้อยไม่เกิน 5,000 ปอนด์ จะใช้เวลาไกล่เกลี่ยไม่เกินสองชั่ วโมง คดีทุนทรัพย์ระหว่าง 5000 ปอนด์ ถึง 15000 ปอนด์ จะใช้เวลาไกล่เกลี่ยไม่เกินสามชั่วโมง และคดีทุนทรัพย์ระหว่าง 15000 ปอนด์ถึง 50000 ปอนด์ จะใช้เวลาไกล่เกลี่ยไม่เกินสี่ชั่วโมง เหตุผลหลักประการสำคัญของการสำคัญของการกำหนดระยะเวลาการไกล่เกลี่ยคงจะมาจากการกำหน ดให้ได้สัดส่วนกับค่าตอบแทนที่เรียกเก็บจากคู่ความที่มีจำนวนแตกต่างกันตามทุนทรัพย์ แต่การกำหนดระยะเวลาลักษณะนี้ทำให้เกิดผลประการหนึ่งคือ คู่ความเองก็จะรู้อย่างแน่นอนว่าตนเองมีเวลามากน้อยแค่ไหน และไม่สามารถคุยอะไรก็ได้ไปเรื่อย ๆ เมื่อถึง ณ เวลาหนึ่ง คู่ความจำ เป็นต้องทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทให้แน่นอนชัดเจน เพราะหากไม่มีเวลากำหนด คู่ความเองก็จะรู้สึกว่าตนไม่ต้องรีบร้อนต้องตัดสินใจแต่จะตัดสินใจเมื่อใช้เวลาเต็มที่แล้ว และรู้สึกว่าตนเองพร้อมที่จะตัดสินใจเท่านั้น ซึ่งแนวคิดนี้เป็นเรื่องปกติหากสังเกต จากพฤติกรรมของร้านค้าธุรกิจที่มักจะใช้วิธีกำหนดเส้นตายของการลดราคาหรือการใช้คูปองต่าง ๆ ให้มีเวลาจำกัดเพื่อเร่งให้ลูกค้ารีบตัดสินใจ

SPU CHONBURI

โดยเฉพาะวันสุดท้ายของการลดราคาอาจเกรงว่าจะเสียสิทธิเมื่อพ้นกำหนดเวลานั้น การกำหนดระยะเวลาเช่นนี้จะมีความคล้ายกับแนวคิดการฝึกอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประการหนึ่ง ว่าหากผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ ยข้อพิพาทตามขั้นตอนที่ควรจะเป็น ผู้ไกล่เกลี่ยก็สามารถรู้ได้พอสมควรว่าแต่ละช่วงตนเองต้องทำอะไรบ้าง และมีสิ่งใดที่จะต้องกระทำอีก เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทบรรลุผลเมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำ เนินไปตามขั้นตอนแล้วโดยปกติผู้ไกล่เกลี่ยก็สามารถระงับข้อพิพาทได้ด้วยการไกล่เกลี่ยโดยใช้เวลาประมาณไม่เกินชั่วโมง ซึ่งแนวคิดในลักษณะเช่นนี้ไม่เพียงปรากฏแต่เฉพาะที่เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเฉพาะในประเทศอังกฤษเท่านั้น แต่ในประเทศอื่นก็มีการพัฒนาในลักษณะเช่นนี้ เหมือนกันเช่น ประเทศสิงคโปร์ (สรวิศ ลิมปรังษี, 2549, หน้า 111-119)

3.4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยองค์กรเอกชน กระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศสหราชอาณาจักร นั้นไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เป็น กรณีที่คดีขึ้นสู่ศาลแล้วเท่านั้น แต่หากมีพัฒนาการจนกระทั่งอาจกล่าวได้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กลายเป็นวิชาชีพ ได้อีกแขนงหนึ่งที่สามารถคิดค่าวิชาชีพ ในอัตราที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งการพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิ พาท มิได้ดำเนินโดยองค์กรของรัฐ แต่มีการดำเนินโดยองค์กรเอกชน เนื่องจากในประเทศอังก ฤษจะใช้แนวทางการให้มีส่วนร่วมของเอกชนในการทำหน้าที่แทนรัฐบางส่วน (Outsourcing) เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานดำเนินงานเฉพาะงานหลักที่จำเป็น และไม่สามารถ ให้คนอื่นทำแทนได้โดยอาจจะเป็น เพราะเป็นงานที่องค์กรหรือหน่วยงานมีความชำนาญมากกว่าจะมีความคุ้มค่ามากกว่าที่จะทำเอง ดังนั้นจึงมีองค์กรเอกชนที่เข้ามาดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยและมีการขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเฉพาะ หลายหน่วยงานซึ่งแต่ละหน่วยงานมีวิธีการพัฒนาระบบตัวอย่างหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับในวงการการระงับข้อพิพาททางเลือกทั้งในและนอกขอ งประเทศอังกฤษเช่น "ศูนย์การระงับข้อพิพาทแบบมีประสิทธิภาพ (Center for effective dispute resolution)" ซึ่งศูนย์การระงับข้อพิพาทแบบมีประสิทธิภาพนี้ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1900 เป็นองค์กร เอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมิได้แสวงหากำไรแต่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริกา รจัดการ ความขัดแย้งภายในองค์กร การฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ของศูนย์ระงับข้อพิพาทเหล่านี้ จะมีการขึ้นทะเบียนการทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่มีลักษณะที่เป็นจุดเด่น ดังนี้

3.5 การฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยของศูนย์ระงับข้อพิพาท การฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยของศูนย์ระงับข้อพิพาท โดยปกติมักจะไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าทำการอบรมไว้โดยเฉพาะว่าผู้เข้าอบรมนั้นจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ทั้งเรื่องเกณฑ์อายุ

SPU CHONBURI

การศึกษา อาชีพ หรือประสบการณ์ การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเบื้องต้นข องบุคคลที่จะเข้าอบรมของศูนย์การระงับข้อพิพาทแบบประสิทธิภาพเป็นการประสมประสานกันระหว่างการต้องการหารายได้ขององค์กรเองกับแนวความคิดเศรษฐกิจระบบตลาด (Market economy) โดยปัจจัยเบื้องต้นที่จะช่วยคัดกรองบุคคลในการเข้ารับการฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนคือค่าขึ้นทะเบียนก ารฝึกอบรม เพราะแม้ศูนย์การระงับข้อพิพาทจะมิใช่องค์กรที่แสวงหาผลกำไรหรือหาผลประโยชน์ก็ตามแต่จำเป็นต้องมีรายได้เพื่อเลี้ยงตนเองทั้งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการอยู่ได้ของสำนักงานและบุคลากรในหน่วยงานดังนั้น การรับลงทะเบียนจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงมีอัตราค่าบริการ ที่สูง โดยปัจจุบันค่าลงทะเบียนหลักสูตรทักษะการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator skills training) ซึ่งเป็นหลักสูตรหลักที่ใช้ในการประเมินผู้ที่จะขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ค่าลงทะเบียนในการฝึกอบรม จะเป็นเงินประมาณ 3,795-4,000 ปอนด์ (ซึ่งราคานี้จะได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศสหราชอาณาจักร) เมื่อคิดเป็นเงินไทยแล้วจะอยู่ประมาณ 265,650-280,000 บาทต่อหลักสูตรตลอดระระเวลาของหลักสูตรจำนวน 5 วัน จากการมีค่าใช้จ่ายที่เป็นจำนวนที่ค่อนข้างมากนี้เองจึงส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการมีศักยภาพของตนเองว่ามีความเหมาะสมกับการที่จะเข้ารับการฝึกอบรบหรือไม่ รวมตลอดถึงกระทั่งว่าแม้การฝึกอบรมจบแล้วจะสามารถได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้ กระทบ ซึ่งเนื้อหาหลักสูตรการอบรมโดยหลักแล้วจะเป็นการให้ความรู้กับผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง (Conflict management) โดยจะให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนการไกล่เกลี่ย (Mediation process) และทักษะที่จำเป็น สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งรวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่สำคัญทั้งหมด การเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตก ต่างระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกับการเจรจาต่อรอง (Negotiation) และอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) การให้คำแนะนำและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการประเมินผลการฝึกอบรม ดังนั้น การเข้ารับการฝึกอบรมจะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้เข้าอบรมจะต้องฝึกในแบบฝึกหัดเชิงปฏิบัติการจริงและระหว่างการฝึกนั้นก็จะมีการอภิปรายซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ภายหลังจากการสิ้นสุดภาคปฏิบัติแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องส่งงานเขียนเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจำนวน 3 ชิ้นภายใน 2 สัปดาห์หลังจากสิ้นสุดการฝึ กอบรม งานเขียนดังกล่าวจะประกอบด้วย การยกร่างสัญญาประนีประนอมยอมความโดยใช้ผลของการไกล่เกลี่ยที่ฝึกปฏิบัติมาเขียนเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ งานเขียนชิ้นที่สองจะเป็นงานเกี่ยวกับทักษะที่ใช้ในการเกี่ยวกับข้อพิพาทและงานเขียนเกี่ยวกับงานที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งแนวความคิดในการอบรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ไกล่เกลี่ยต้องใช้ทักษะและต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะ ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ผ่านการฝึกอบรมจึงจะมี

SPU CHONBURI

ประสิทธิภาพ ที่สูงและศูนย์การระงับข้อพิพาทแบบมีประสิทธิภาพนี้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามผู้ที่ผ่ านการฝึกอบรมและได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยจากศูนย์ ระงับข้อพิพาทแบบมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะปฏิบัติหน้าที่เป็น ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์การระงับข้อพิพาท ส่วนข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยของศูนย์การระงับข้อพิพาทนั้น มีได้ทั้งกรณีที่ศาลส่งข้อพิพ าทให้แก่ศูนย์การระงับข้อพิพาทเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย กับกรณีที่ประชาชนผู้มีข้อพิพาทแจ้งความประสงค์ต่อศูนย์การระงับข้อพิพาทเพื่อให้ดำเนินการระงับข้อพิพาทให้ โดยผู้ขอรับบริการจะต้องเสีย ค่าใช้จ่ายให้แก่ศูนย์การระงับข้อพิพาท ซึ่งค่าใช้จ่ายในการบริการนั้น จะมีอัตราที่สูง

3.6 การคิดค่าบริการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การคิดค่าบริการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยปกติของศูนย์ระงับข้อพิพาทจะคิดค่าบริการเป็น 2 ส่วน ค่าบริการส่วนแรกได้แก่การให้คำแนะนำของศูนย์ระงับข้อพิพาท (Instruction fee) ซึ่งมีอัตราประมาณ 250 ปอนด์ต่อคู่พิพาทหนึ่งฝ่าย ค่าบริการส่วนที่สองได้แก่ค่าบริการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งค่าบริการการไกล่เกลี่ยนี้จะคิดอัตราบริการเป็นรายชั่วโมง โดยมีอัตราคิดตั้งแต่ 250 ปอนด์ต่อชั่วโมง ไปจนถึง 500 ปอนด์ต่อชั่วโมง เมื่อคิดเป็นเงินสกุลไทยแล้วประมาณ 17,500-35,000 บาทต่อชั่วโมง ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งหนึ่งจะใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง นั่นก็เท่ากับว่าคู่พิพาทจะต้องเสียค่าใช้จ่ายครั้งละประมาณ 52,000-105,000 บาท ดังนั้นแม้ว่าค่าครองชีพในประเทศสหราชอาณาจักร นั้นจะสูงและจำนวนเงินที่คู่พิพาทจะต้องเสียเป็นเงินมิใช่น้อย แต่แนวโ น้มของข้อพิพาทที่เข้าสู่ ระบบการไกล่เกลี่ยมีปริมาณที่สูง

3.7 การควบคุมคุณภาพการไกล่เกลี่ย การตรวจสอบคุณภาพของการไกล่เกลี่ยจะมีลักษณะที่มีความแตกต่างจากการตรวจสอบคุณภาพสินค้าหรือการบริการทั่ว ๆ ไป เนื่องจากโดยสภาพของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีผู้รู้เห็นเพียงจำกัดและองค์ประกอบที่กระทบ ในความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยมีหลายประการวิธีการที่ศูนย์การระงับข้อพิพาทแบบมีประสิทธิภาพใช้คือ การให้ผู้ใช้บริการส่งแบบสอบถามความคิดเห็น (Feedback form) เพื่อสำรวจทักษะและความพึงพอใจที่ผู้ใช้บริการมี ต่อการทำงานของผู้ไกล่เกลี่ยของศู นย์ระงับข้อพิพาท นอกจากการตรวจสอบการบริหารดังกล่าวแล้วยังใช้วิธีการตรวจสอบโดยให้เจ้าหน้าที่โทรศัพท์ไปสอบถามและพูดคุยกับผู้ใช้บริการโดยตรง เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ที่มีต่อการทำงานของศูนย์ระงับข้อพิพาทและผู้ไกล่เกลี่ย เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการส อบถามอาจมีความละเอียดไม่เพียงพอ และบางประเด็นหรือบางข้ออาจจะสะดวกและเหมาะสมมากกว่าที่จะใช้วิธีการพูดคุยกับผู้ใช้บริการโดยตรง นอกจากนี้ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยไว้ทุกเรื่องในสมุดบันทึกประจำตัว (Log book) เพื่อให้ศูนย์

SPU CHONBURI

การระงับข้อพิพาทตรวจสอบการที่งานแ ละความเชี่ยวชาญของผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งการบันทึกดังกล่าวมิใช่เพื่อการควบคุมตรวจสอบเท่านั้น ยังทำให้ทราบถึงอุปสรรคและวิธีการที่ใช้ในการไกล่เกลี่ย ที่ทำให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดแก่ผู้ไกล่เกลี่ยอีกทางด้วย ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศาล จะมีลักษณะคล้ายกับการบัง คับ กล่าวคือ หากศาลพิจารณาเห็นว่าพฤติกรรมของโจทก์ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ให้ความร่วมมือในการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจทำให้โจทก์ต้องเสียเงินมากกว่าที่จะได้รับจากจำเลยก็ได้ ไม่ ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียมศาลหรือค่าป่วยการที่ศาลได้ใช้จ่ายให้แก่ผู้ไกล่เกลี่ยไป ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลโดยเอกชนแทนการฟ้องคดีต่อศาลนั้น เมื่อคู่กรณีต่างตกลงใจที่จะเข้ ารว่มการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว โดยมากค่าใช้จ่ายในส่วนของการไกล่เกลี่ยคู่กรณีมักแบ่งกันจ่าย ด้วยเวลาและค่าบริการที่สูงจึงเป็นสิ่งที่ทำให้คู่กรณีต้องรีบตัดสินใจยุติขึ้นพิพาทที่เกิดขึ้นซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยองค์กรเอกชนแทนการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลนั้นมีอัตราประสบความสำเร็จประมาณ ร้อยละ 75 ของข้อพิพาททั้งหมดที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (สรวิศ ลิมปรังษี, 2550, หน้า 110-113), (วรศ์วศิษฏ์ วรกิจโสภณไพศาล, 2552, หน้า 72-79)

3.8 ผลของการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความ การผิดสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่กรณีที่ได้ตกลงกันในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นโดย ในประเทศสหราชอาณาจักร การนำระบบการไกล่เกลี่ย มาใช้ก็เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลและได้ดำเนินการอย่างได้มีประสิทธิภาพสร้างมาตรฐานในระบบการไกล่เกลี่ยด้วยทำให้คู่ความที่พิพาทเลือกใช้วิธีการไกล่เกลี่ยอย่างมากจึงลดปริมาณคดีในศาลคดีหากคู่กรณีที่พิพาทกันนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาประนีประนอมยอมความ นั้นก็ให้คู่กรณีนั้นร้องขอออกคำบังคับต่อศาลได้โดยมิต้องนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลก่อน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในประเทศสหราชอาณาจักร การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยมีรูปแบบและเป้าหมายที่คล้ายคลึงกันโดยการ นำเอาระบบอนุญาโตตุลาการ มาใช้ในเชิงการบังคับเพื่อจะทำให้สามารถระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ให้ยุติลงได้ด้วยความรวด เร็วและลดปริมาณของการนำคดีขึ้นสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพสร้างอาชีพสำหรับผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเป็นวิชาชีพอีกวิชาชีพหนึ่งด้วย ส่วน รูปแบบและวิธีการ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทลักษณะการดำเนินการไกล่เกลี่ยก็เหมือนกับระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของไทย คงแตกต่างกันบ้างสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและความแตกต่างของค่าตอบแทนในการที่คู่ความนั้นต้องจ่ายให้แก่ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยไม่เหมือนระบบการจ่ายค่าตอบแทนของประเทศไทยที่ให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายแก่ผู้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ส่วนมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ ประเทศไทยนั้น

SPU CHONBURI

ยังไม่มีการพัฒนาไปเท่าที่ควรคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทบางหน่วยงานยังไม่มีความเป็นเอกภาพของสัญญาประนีประนอมยอมความในการจะบังคับคู่ความให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมกรณีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาตามที่ได้ตกลงกันจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ต้นเหตุแห่งปัญหาเพื่อหาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหา ให้มีความเป็นมาตรฐาน เสมือนดังเช่นของนานาประเทศอื่น ๆ

SPU CHONBURI